İSTANBUL 18. AĞIR CEZA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

Dosya No: 2013/

BEYANDA BULUNAN : Selçuk KOZAĞAÇLI

Marmara Kapalı Hapishanesi, Silivri/İSTANBUL

GİRİŞ:

"KONUŞAMAYANLAR İÇİN VEKÂLETEN…"

"Biz nerede bir doğum sancısı

Atlarımızı oraya sürdük…"

24 Aralık 2013 sabahı, yine bu salonda -muhtemelen bu mikrofona- şöyle demişim:

"Uyduları, televizyon kanalları ve yüksek tirajlı gazeteleri bulunmayan yoksulların istiflenmiş ölüleri arasından sıyrılıp, silah zoru ile itilip kakılarak da olsa, bir mikrofonun önüne dikilmenin nasıl bir ayrıcalık olduğunu görebiliyor musunuz? İşte o yüzden bu mikrofona ulaşana kadar nelere katlandığımızın ve işin sonunda başımıza daha neler getirmeyi planladığınızın; bu anın değerini düşürmesine izin vermeyip konuşacağız.

Konuşabilmeyi hafife almayın biz almıyoruz.

Burada bulunmamızın, ölü veya sağ, yoksullarla ilgisi var. Biz avukatız: Kendimiz için asaleten ve konuşamayanlar için vekâleten konuşacağız"[i]

Dernek binalarımızın, bürolarımızın, evlerimizin 2013 Ocak'ında basılarak dava dediğiniz bu gösteriye dâhil edilmemizin üzerinden -iki ay eksiğiyle- on yıl geçmiş.

18 Ocak 2013 tarihinde Beyrut'tan yaptığım basın açıklamasında önce neden böyle bir saldırının hedefi olduğumuzu anlatıp; yaptığımız işleri, yürüttüğümüz

davaları sıralayan bir liste sunduktan sonra şöyle söylemişim:

"Bizi tutuklamak mı istiyorsunuz? Savcılıklarda ve mahkemelerdeki hukukçu profili bu iken elbette yapabilirsiniz. Ama biz tutuklandık diye bu işler yapılmaz sanıyorsanız çok yanılırsınız…"

Potansiyel davanın içeriğine ilişkin bir tahminde de bulunmuşum:

"…değil bizi endişelendirecek ciddiyette bir suçlama, eli yüzü düzgün bir komplo bile kuramadıklarını zaten tahmin ediyorum… Geliyorum."

Uçağa atlayıp ülkeye dönmeden önce yaptığım her iki tahmin de tutmuş görünüyor. Üyesi olmaktan büyük onur duyduğum ve halen genel başkanlığını yürüttüğüm Çağdaş Hukukçular Derneği, hâlâ bu ülkenin en büyük bağımsız gönüllü avukat örgütü; arkadaşlarım önlerindeki her işi bizden güzel yapıyorlar ve dava dosyası diye önümüze koydukları şeyi görüyorsunuz, artık sizin önünüzde.

Aslında ilk metne göz atarken, hepi topu on bir buçuk ay tutuklu kalmış olmaya nasıl bu kadar öfkelendiğimizi hatırlamakta zorluk çektim. Yani elbette niye öfkeli olduğumuzu hatırlıyorum, gayet gerçek bir öfkeydi ancak bugün, yetmiş dört ay tutukluluğun ardından bakınca, sadece bir yıl için duyulan öfkenin şiddeti gözüme biraz naif göründü. En azından bir konuda, bu saçmalığı hangi raddeye vardırabileceğiniz konusunda, öngörümün zayıf kaldığını kabul etmek zorundayım.

Uzun bir dava oldu.

Madem yargısal açıdan tamamlayamamış olmanıza rağmen bitirmek istiyorsunuz, o zaman bir kere daha kendimiz için asaleten, konuşamayanlar için vekâleten konuşma sırası bize geldi.

Yirmi altı yıldır avukatlık yapıyorum. Uzun sürmüş davaların yabancısı sayılmam. Örneğin, otuz yıl sürerek nihai karar verilemeden zamanaşımından düşmüş Devrimci Sol Ana Davası'nın son dönemine yetişme fırsatım oldu. Küçük bir kısmı bugün de devam eden Sivas Madımak Katliamı davasında, her birisi onar yılı devirmiş KCK davalarında avukatlık yaptım fakat en uzun davam bunlardan biri değil. Mesleğimin başlarında Malatya'nın Arapkir ilçesinde iki köy arasındaki mera ihtilafını konu

alan bir kadastro davası, ben dâhil olduğum sırada otuz beşinci yılındaydı ve ayrıldığımda devam ediyordu. Nasıl sonuçlandığını, kaç avukat ve yargıç daha eskittiğini takip edemedim. Ben davanın on sekizinci ve on dokuzuncu yargıçlarıyla çalışmıştım.

Önünüzdeki dosyaya bugüne kadar **37 savcı** ve **42 hâkim** el attı. Başka bir deyişle on yılda seksen kişiyle altından kalkılamamış bir işin sorumluluğunu bu bir haftada üç buçuk imzayla üstleneceksiniz. Tabii denilebilir ki "siz üç bin beş yüz avukatla asılıp bir şey çıkaramamışsınız, bize mi söylüyorsunuz?" O da bizim ayıbımız olsun. İşin özünde, buradaki iki taraf, halkları ve egemenleri temsil etmek için yeterlidir; Birinci Enternasyonal Davası sanığı Eugene Varlin kadar açıklıkla söylüyorum: İlkeler karşısında iki tarafız.

Yine de temsiliyet açısından böyle başlamamıştık, siz önemli oyuncu değişiklikleri yaptınız. "Doğal" (yahut kanuni) yargıç kimdir sorusunun önemsiz olduğunu düşünmeyin. Bu sıra dışı rakamlar üzerine bir değerlendirme yapmamız gerekiyor; benim önerim, Karacoğlan'ın şu güzel dizesini düşünerek başlamak:

"Sual eylen bizden evvel gelene

Kim varımış biz burada yoğiken"

Suale cevap vermeliyiz zira temsilini üstlendiğimiz taraflar yüzyıllardır yerli yerinde durmakla birlikte, sizin temsiliyet rolünüzdeki kayma davamızı doğrudan ilgilendirdi.

Elbette ne siz kürsüde ilksiniz ne de siyasi tutsaklık bizimle başladı. Ancak bu ülkenin yargısal iklimini anlayabilmek, hiç değilse son on yılda gelip geçenin dosyayla ilgisini kavrayabilmek için hem sizin hem de bizim cevap vermemiz gereken sorulardan birisi budur.

Sizin açınızdan aynı zamanda yorucu bir soru olduğunun farkındayım. Şimdi -usul gereği- doğrudan cevap veremeyeceğinize göre her iki taraf açısından ben cevaplamaya çalışayım. Siz de belki konuşabildiğiniz yerde, hükmünüzde fikrinizi söylersiniz.

Bu soruşturma başladığında, yani 2012 sonbaharında toplam mevcudunuz yaklaşık on bin kişiydi. Hâkimlik ve savcılık henüz kendi çapında iş güvencesi sahibi, itibarlı meslekler gibi duruyordu. En önemli mesleki gündeminiz, bir anayasa değişikliğini takiben HSYK

seçimleriydi. Meslek içi gruplaşmalarınız belirginleşmeye başlamıştı.

2022 sonbaharından bakıldığında, geçen on yılda tüm mesleki güvencelerinizi ve itibarınızı kaybettiğiniz kolaylıkla görülebiliyor. Bir kastın yahut devlet fonksiyonu tarzında teşkilatlandırılmış meslek grubunun, kendisine, birbirine ve kolektif varlık zeminine hangi çapta ihanet edebileceğini ilgiyle seyrettik. Yarıya yakınınız meslekten atıldı, atılmayanlar tenzili rütbe gördü, sürüldü; birbirinizi tutukladınız, birbiriniz hakkında itirafçılık yaptınız, bir diğerinizin işkence görmesine göz yumdunuz, işkence gördünüz ve yurt dışına firar ettiniz. Bu karambolde terfi edenleriniz de olduğunun farkındayım.

Fiziksel gövdenin neredeyse yarısını koparmış sayısal eksilmenin hızla telafi edilebileceği anlaşıldı; iktidar partisinin ilçe teşkilatlarında yöneticilik yapan üç beş yıllık avukatları yargıç, savcı yaptınız ve böylece bir anda meselenin sayı olmadığı da anlaşıldı. Mesele, mesleğinizin kaldıramayacağı çapta liyakat eksiği ve hırsın artık profilinize dâhil olmasıydı.

Anayasal düzeni silah zoruyla yıkmaya çalışmış örgüt üyesi meslektaşlarınızın suçu hiç değilse ideolojikti; hırslı gençlerin daha popüler suçlara ilgisi olduğu anlaşıldı. Bugün yılda yaklaşık on-on iki ortalamayla, rüşvet aldığınız, adam kayırdığınız, çete ve mafya liderliği yaparak uyuşturucu kaçırdığınız, beraat veya takipsizlik kararı ücret tarifeleri ve tahliye borsaları oluşturduğunuz anlaşılıyor; hakkınızda soruşturma ve kovuşturmalar açılıyor. Bunun buzdağının görünen kısmı olduğuna eminim. Özellikle tahliye karşılığı para yahut çıkar elde etmenin nasıl sistematik hale geldiğini ben yattığım yerden kolaylıkla gözlemleyebiliyorum. Zira beni Türkiye'nin, Kıbrıs'ın ve Türki Cumhuriyetlerin en elek üstü kara para, kumar ve organize suç örgütü liderliğiyle suçlanan kişilerle aynı hapishanede tutuyorsunuz. Bu adamlardan tahliye karşılığında kimlerin para istediği ve hele ki istenen rakamlar üzerine benim birinci elden duyduklarımı duysanız, maaşlarınız hakkında karamsarlığa kapılırdınız. Bu işleri organize eden İstanbullu avukat grubunun aynı zamanda kimin avukatları olduklarını, yargıçların aynı zamanda hangi davalara baktığını ve bütün bunların açıkça konuşulmasına rağmen adliyenin en bilinen sırrı haline gelmiş olmasını geçtiğimiz on yıla borçlusunuz.

Hepsini aklımda tutuyor muyum? Hayır. Herkesin kaydını tutmak zor ancak bu dosyaya eli değmiş yetmiş dokuz kişinin isim ve soy isimleriyle sicil numaralarını saklıyorum. Kamuya açık yargılama yaptığınız ve zaten imzalarınızı ilan ettiğiniz için herhalde böyle bir liste oluşturmak yasak değildir. Şimdiden haklarında zengin bir suç kataloğuna sahibim. Bu çeşitliliğe kıyasla benim hayal gücümün zayıf olduğu anlaşılıyor; 2004 yılından bu yana, bana dönüp dolaşıp aynı delillerle aynı davayı tekrar tekrar açıyorsunuz. O nedenle yaratıcı bir suç profili çizemiyorum.

Sağ olduğum sürece, önünüzdeki dosyanın bize ve mesleğimize verdiği zarara ortak olmuş bu insanların mesleki akıbetini takip edeceğim, her suça bulaştıklarında yanlarına bir tik daha atacağım ama bu kadarla bırakırsam hobiden ibaret olur. Mesleki yaşamları boyunca, hak etmedikleri kariyerlere talip yahut sahip olduklarında itiraz edeceğim; emekli olduklarında avukatlık yapmaya kalkarlarsa, yirmi beş avukata on yıl boyunca bu muameleyi reva görmüş hiç kimsenin güzelim mesleğimize sızmaması için mücadele edeceğim. Kısacası, korkarım bir "takipçi" sahibi oldunuz. Yaşamımız -en azından benim ve benim yetiştirdiğim avukatların yaşamı- boyunca, sizi izleyip performansınızı takdir edecek ve hikâyenizi tarihe taşıyacak dikkatli izleyiciler kazandınız da denebilir. Velhasıl, "helalleşmeyeceğiz"

Karacoğlan'ın sorusuna sizin açınızdan verilecek genel cevap budur. Dosya özelinde başka önemli bağlantıları da yeri geldikçe söylerim.

Bize gelince, dünyada ilk kez avukat tutuklanmıyor; muhaliflerin, hangi meslekten yahut meşrepten olursa olsun, hapishane görmeden ölmesinin ayıp kabul edildiği zamanlarda ve topraklarda yaşıyoruz. Yani bizden öncesi vardı ve bizden sonrası da olacaktır.

2013'de kapatıldığımızda bir furyanın son dalgasına yetiştirilmiştik. Birkaç bin ulusalcı ve laik-devletçi sivil asker kadronun, yazar-çizerin, öğretim üyesinin tasfiyesine denk gelmişti, hapishaneler doluydu.

2017'deki ikinci gelişimiz yine bir başka olağanüstü halin devamıydı, bu sefer yaklaşık kırk bin siyasal İslamcı ve on bin kadar Kürt yurtseverini hapishaneye doldurmuş durumdaydınız.

Venedik kriterleri temel alınmış herhangi bir anayasal rejimde, yetişkin nüfus açısından yüz bin kişiye düşen terörist sayısında dünya ortalamasının yaklaşık elli kat üstüne çıkmış durumdasınız.

Elbette ülkenin havası veya suyunda insanları teröristliğe teşvik eden epidemik bir cevher olduğunu düşünmek yerine, yönetemez hale geldiğinizi tespit etmek daha makul olur. Bırakın devrimci mücadeleyi, basitçe sıradan siyasal muhalefeti hatta yaşam tarzı farkını hapisanesiz çekip çeviremeyecek durumdasınız. Pop şarkıcılarının, internet fenomenlerinin hakkından bile başka türlü gelemiyorsunuz. Kimleri tutukladığınızı görünce, insan hapiste yattığı için sızlanmaktan utanıyor.

Hukuksal tahakkümün bu başarısız, aşırı şişirilmiş kötüye kullanımının derdinizi çözemeyeceğini yakın zamanda öğreneceksiniz. Eğer yönetme yeteneği kaybedildiyse, taşıma suyla, hapishanedeki insan sayısını artırarak işler yoluna girmez. Belki bir süre daha yatalak idare etmenizi sağlar hepsi o kadar. Burjuva siyasetinde yönetmek rıza gerektiren bir sanattır ve bunu hızla kaybediyor olduğunuz görülebiliyor. Kimseye siyasal akıbeti konusunda akıl vermek isteğinde yahut pozisyonunda değiliz ancak durumu tespit edebilmek açısından şunu söylememe izin verin: Aranızda hiçbir ideolojik, politik, mezhepsel, ırksal çatışma bulunmayan bir milyon kişiye yakın mütedeyyin insandan -sadece üst katmanlardaki çıkar ve rant kavgası nedeniyle- aileleri ile birlikte terör suçlusu veya gözde tabirinizle “iltisaklısı” yaratmayı başardınız. Hâkim ve savcı suçluluğuna ilişkin baskın kalem de buydu. Adliyeyi böylece temizleyip yıkamış mı oldunuz? Belki. Ancak çok daha büyük bir ihtimalle kirli suyu dökerken bebeği de çöpe attınız. Cemaatin yargıdaki meşruiyeti sizinkinden farklı, daha gerçekçi kodlara dayanıyordu ve bunu çöpe attığınızda artık bazılarınız hapiste bazılarınız kürsüde olsa bile mesleğinizde hiç kimse meşru değil.

Diğer yandan Cemaatin konforuna alıştınız; Agâh Oktay Güner’in bir başka zaman ve zemin için sarf ettiği sözler yeniden anlam kazandı: “ Kendisi hapiste fikri iktidarda” bir “objektif cemaatçilik” halindesiniz. Onların kuvvetler ayrılığını inşa için kullandıkları “imamet sistemi” dikey hiyerarşiyi sakatlayarak başarıya ulaşmıştı, sizin ise yatay basınçtan soluğunuz kesilmiş durumda. Selefinizin vizyon, imkan ve kapasitesine sahip olmadan pratiğini taklit etmenin başarıyı garanti etmediğini göreceksiniz.

Doğru duydunuz, tam olarak söylediğim şeyi kastettim. Eğer kuvvetler ayrılığından murat yargının kendisini yürütmeden ayırabilmesiyse, ülke tarihinde ciddiye alınabilecek tek başarı Gülen Cemaati sayesinde yakalanmıştır.

Daha önce söyle tarif etmiştim:

"…kaza tespit tutanağı tanzim eden trafik polisinden, genel kurul idare eden Yargıtay başkanına kadar; adli kolluğun, savcının, yargıcın, adli tıp uzmanının, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun hatta Adalet Bakanı'nın tek bir imam tarafından irice bir terliksi hayvan gibi tek hücrede çekilip çevrildiği model, ideal forma en yakın olanıdır…"[ii]

Her ne kadar tek bir günde, 15 Temmuz 2016'da hepsini heba ettiyse de bu insan sermayesi kolay yaratılmamıştı; elli yıllık bir çabanın sonucuydu.

"…zabıt kâtipliği sınavından, yargıç sınavı mülakatına, komiser yardımcısı atama test sorularından Adli Tıp Kurumu ve hatta TÜBİTAK kariyerine uzanan iştahı sayesinde tek bir boşluk bırakmamaya çalışarak anlam bütünlüğü elde edebilmiş ve bu sayede yürütmeden bağımsızlık kazanan ilk ve tek yargısal erki yaratabilmiştir.

Başarısı ve trajedisi aynı temeldedir.

2013-14 yıllarında, faal ve güçlü bir başbakanın oğlunu, bakanlarını, MİT Müsteşarını; geçimini, birikimini, soruşturma ve kovuşturma konusu yapabilecek irade işte bu formun eseridir. Denedikleri ve kendilerini trajik sonlarına kavuşturan eylemleri mümkün kılan bu vakumlu anlam bütünlüğü(dür)…"

Şimdi -cemaatin aksine- erk özerkliğini yitirmiş ve tamamen yürütmenin, siyasal iktidarın kontrolüne geçmiş durumdasınız, ancak bundan şikâyet etmek için özel bir sebep yok.

Hukuksal Adalet sorununun, yargı bağımsızlığı -yahut aynı anlamda kullanılması alışkanlık edinilmiş erkler/kuvvetler ayrılığı- ile alâkası yoktur. Örneğin bu davayı yürütmeden mutlak anlamda bağımsız yargı kadroları açtı. Bu çok açık bir gerçek çünkü aynı ekip, aynı hafta, başbakanın oğlu ve üç bakanı hakkında da soruşturma yürütmekteydi.

Montesquieu'nün toprak soyluluğu yararına umduğu yargısal koruma yahut burjuva liberal parlamento demokrasisinin parlattığı fren-denge anlamıyla kuvvetler ayrılığı benim açımdan değerden yoksun. Ben sosyalistim. Devlet üzerine kendime yetecek teorim var, daha önemlisi mesele hakkında kişisel deneyime dayalı fikir sahibiyim.

Ceza Adaleti açısından üçüncü taraf zaten bizzat devlet anlamına gelir fakat bu; "bir üçüncü gibi müdahale ederken şiddetten muaf olduğu veya siyasal güçle ilişkisiz olduğu anlamına gelmez; kendine has bir şiddet edimi olmayı ve siyasal gücün belirli bir kullanımından ibaret kalmayı sürdürür. Kesin olan şey, hukukun adaletinin iki değil üç kişinin bulunduğu bir sahnede oynan kendine has bir tahakküm gösterisi olduğudur"[iii]

Söz edilen üçüncünün mahiyeti araştırılırken, Agtaş'ın Ranciere ve Kojeve üzerinden yaptığı okuma, *-hukuk siyaset ilişkisiyle sınırlamak kaydıyla-* son derece zihin açıcı ve verimlidir. Üçüncü kişi, üçüncü erk değil; toplumun bir üyesi olarak fail ve toplum ikilisinin dışında/üstünde konumlanmış bir taraf olarak devlettir.

Bu davada o türden bir beklentim bulunduğundan değil; hukuk devleti, hukuksal adalet yahut aynı anlama gelmek üzere hukuksal tahakküm iddianız hakkında genel bir değerlendirmeye ihtiyaç gördüğüm için bu tespiti yapıyorum.

Çeyrek yüzyıl boyunca, sadece devrimcileri savunmadım. İş cinayeti, kadın cinayeti, çocuk istismarı, toplu veya bireysel işçi sömürüsü davalarında avukatlık yaptım. İşkence, kaybetme, katletme, fiziksel faili meçhul bırakmaya çalışma içeren kontrgerilla davalarında ezilenleri savundum.

Elbette her devlet kolaylıkla insan öldürebilir, insanların yaşamlarını çekilmez veya yoksulluklarını sürekli hale getirebilir; büyük marifet sayılmaz: Siyasal iktidar yoksullar ve direnenler için zaten bu demektir. Ancak, bunu hukuksal bir tahakküm "tarzında"; şiddetin niteliğini dönüştürerek sürdürmek ihtiyacındaysa hukuk "yapması" gerekir. Hukuksal tahakkümü, başkaca tahakküm tarzlarından ayıran şey, kendini üçüncü taraf olarak sunan bir gücün tahakkümü olmasıdır.

Kendine hastır. Tarafsız ve o sırada önünde bulunan tikel örnekte çıkarsız yani tarafların yerine geçmekten

beklentisi olmayan bir tarzla ihtilafa eğilmeyi becerebilmek, tümel işleyişi yani düzeni güvence altına alır. Etkili -ve kesintisiz- bir biçimde kurulu rejimin "taraftarı" olabilmek, hukuksal tahakkümün üretimine bu yolla katılmak ancak tikel örnekte tarafsız üçüncü kalabilmekle mümkündür.

Asla doğru düzgün başaramadığınız budur. Polis imkanları ve ihtiyaçları ile karşılaştırıldığınızda açıkça kaynak israfısınız. Ceza Adaleti üçüncünün yaptırımındaki adalettir. "Herhangi bir müeyyideyi ve onun müstesna bir biçimi olarak cezayı bir adalet pratiği olarak sunmak"[iv] zorlu ve pahalı bir iştir. Sizin gereği gibi başaramamanızın liyakatle, artık genel olarak gereği gibi başarılamamasının ise devletin dönüşümüyle ilgili olduğu söylenebilir. "Hukuksal Tahakküm" bırakalım yeni sömürge faşizmine özgü kısıtlılıkları, sofistike emperyalist devlet aygıtları için bile gün geçtikçe zor, yavaş, masraflı ve ihtiyaca elverişsiz hale geliyor.

Tekrar hatırlatmam gerekirse, önümüzdeki davadan değil, ceza adalet sisteminizden bahsediyorum. Bizimki türünde siyasal davalar açısından zaten iki bin yıldan -Roma *crimina publica'*sından bu yana- yalnızca iki taraf vardır: Dostlar ve Düşmanlar.

Bunun üzerinde konuşmak ancak bir başka adalet kavrayışıyla mümkündür, bunu en sona bırakalım. Şimdi daha basit olan işi, onun elli yıllık emekle yarattığı "anlam bütünlüğüne" sahip olamadığınız halde, pratikte hevesle cemaatin işlevine ve münhal kariyer kadrolarına talip olmanız meselesini tamamlayalım.

Cemaat ile devamlılığınızı açıkça itiraf edebilmenizi beklemiyoruz.

Duruşma savcıları, arada gerçekleştiği varsayılan skandal kopuntuya rağmen, iddianame savcısının basit, açık ve aslında hukuksal açıdan işe yaramaz olduğu bilinen üç paragrafını -yazım hatalarıyla birlikte- kopyalamış ve aylardır "esas hakkında görüşü" olarak ileri sürüyor.

Niye? Örneğin "Gezi" davasının son savcıları kadar "yeniden değerleme" yapacak enerjisi mi yok? İddianameyi çok başarılı, çok iyi mi buluyor?

Aslında iyi bir yalan olmasından çok; basit ve tekrar edilebilir görünmesine değer verdiğini anlıyoruz. Ünlü Nazi Propaganda Bakanı'na -haksız yere- atfedilmiş; "ne

kadar büyük olursa olsun tekrarlanan yalanların bir süre sonra inandırıcılık kazanacağı" tezini hatırlatıyor.

Eksik bilmek yalancılar için hiç bilmemekten çok daha tehlikelidir. Öncelikle; "Goebbels hiçbir zaman yalanları tekrarlamanın Nazizm için çok önemli olduğunu dillendirmedi, ama 1941'de "Churchill'in Yalan Fabrikası" ile ilgili olarak şunları söyledi: "İngiliz'in prensibi şudur: Yalan söylüyorsan tamam söyle, ama her şeyden önemlisi yalanına bağlı kal" 1942'de günlüğüne şu notu düşmüştü: "Propagandanın özü basitlik ve tekrardır" [v]

Faşistler daima ne olduklarını inkâr ederler ve totaliter politikalarını düşmana atfederler; dosyamızda jenerik bir örnek var: ***"Çağrılmadan Gelen Süleyman"***

Avukat Süleyman Taşbaş, cemaatin kadrolu joker avukatıydı. Günü emniyet müdürlüğüne yakın yerlerde bekleyerek geçirir, ihtiyaç duyulduğunda polis tarafından mesajla çağrılır, evrak imzalar, şüphelileri yanıltır, sahteciliği avukat imzasıyla örter ve zarf içinde nakit parasını alarak bir dahaki işe kadar ortadan kaybolurdu.

Kâğıt üstünde, "sanık müdafiidir" ama sanık tarafından çağrılmamıştır. Onun için *"Çağrılmayan Süleyman"*. Baro tarafından da görevlendirilmemiştir. O, örgüt avukatıdır: Talimatını ve parasını örgütten alır.

Bütün bunları kim söylüyor? Kendisi. İtirafçı olup, bunları anlatmış.

İtirafçılık nitelikli bir yalancılık türüdür. Söylediklerine inanılabilir mi? İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı inanmış iddianame hazırlamış, ağır ceza mahkemesi heyeti ciddiye almış hüküm kurmuş. Biz de şimdilik inanalım. Süleyman bu işleri tek başına yapmamış, örgütünde polisler ve savcılar var. İştirak halinde, örgütlü yapmışlar.

İrtibatlı olduğu Cumhuriyet Savcısı kim? Âdem Özcan: İddianame savcımız.

Talimat aldığı polisler kim? Ömer, Serdar, Osman, Ali Fuat, Ali İhsan, Ferdi: Bizim fezlekemizin de prensleri.

Bu işler ne zaman nerede oluyor? 2012 Ekim. İstanbul'da; bizim soruşturmamızın başlamasından bir hafta önce, soruşturmamızın açılmasına neden olacak ifadenin oluşturulmasından söz ediyoruz: Selçuk Aymaz.

Hakkımızda soruşturma başlatabilmek için kullanılan "DHKP-C davası şüphelileri gözaltına alındığında çağrı

olmadan soruşturmaya örgüt talimatıyla dâhil olmak" cümlesinin rol modelini böylece tanıyabiliyoruz.

Elimizde yalan inşasının, yavaş çekilmiş bir fragmanı mevcut. Peşinden düşmanına yansıtmayı deneyecek ancak arada önemli bir zihinsel işleme ihtiyaç var: Ne yaptığını bilmek.

Goebels'in işaret ettiği türde bilginin doğası söylediği yalana kendisi de inanmak değil "yalan söylediğini bilmek" tir. İddianame savcısı biliyordu o nedenle şimdi firari. Duruşma savcısı, yalana bağlı kalmanın aynı zamanda bu bilgiye yani sorumluluğa dâhil olmak anlamına geldiğini gözden kaçırmamalıdır. İşlenen suç artık firari sahtekar eski savcı *-yani hakkında bizim, HSK'nın, hatta bizzat Cumhuriyet Başsavcılığının ciddi sözleriyle uyarıldığınız-* Adem Özcan'ın değil sizin suçunuzdur.

Karl Jaspers'a göre; "Bu sizin suçunuz" ifadesi, "müsamaha gösterdiğiniz rejimin eylemlerinden dolayı suçlusunuz" anlamına gelecekse ortak bir siyasi sorumluluğa, "bu rejimi desteklediğiniz ve onunla işbirliği yaptığınız için suçlusunuz" anlamına gelecekse ahlaki bir sorumluluğa, "Suçlar işlenirken pasif kaldığınız için sorumlusunuz" anlamına gelecekse metafizik bir sorumluluğa, "bu suçların işlenmesine siz de katıldınız" anlamına gelecekse de cezai bir sorumluluğa işaret eder.[vi] Listedeki yerinizi araştırın.

Bu komploya bizzat karışanlardan benimle aynı hapishanede yatanlar var, sık karşılaşıyoruz. Kişisel bir sorumluluk hissedip hissetmedikleri elbette ilgimi çekiyor, hissettiklerini zannetmiyorum ama yine de konuşmak istedikleri zaman dinliyorum. Şu sözler Nazi kadroları için söylenmişti;

"…hukuki sorumluluktan farklı olarak, kişisel ve ahlaki sorumluluk sorunu, rejimin inançlı taraftarları için geçerli değildir: Fikir değiştirip, pişmanlık duymadılarsa, suçlu hissetmekten ziyade yenilgiye uğramış hissetmeleri kaçınılmazdır. Ne var ki bu basit mevzu bile çetrefilleşir, çünkü en nihayetinde hesaplaşma günü gelip çattığında, rejimin bir tane bile inançlı taraftarı olmadığı ortaya çıkmıştır. En azından uyguladıkları caniyane pogromdan dolayı mahkemeye çıkarılanlar arasında bu cümleleri savunana rastlanmamıştır…"[vii]

Bizimkilerin durumu çok farklı değil. Çıkıp "yaptık, çok da güzel yaptık, fırsat bulsak yine yaparız" diyebilen bir cemaatçi yok ortada. Sizin kuşağınızdan da bu yapılanlarla ilgili kişisel sorumluluk üstlenebilen çıkmayacaktır ama bize güvenin, üstlenmenizi sağlayacağız. Yedi yıl hapis yatmak, sebebi ortada bırakılabilecek işlerden değil.

Oysa açıkçası biz size güvenmiyoruz. Cemaatin yargıç ve savcılarını hapisten çıkarıp koltuklarına iade etsek, muhtemelen şu söylediklerimizi çok daha hızlı kavrarlardı. Siz temsil ettiğiniz tarafın bu gibi işlerde kullandığı kadrolara "vefası" hakkında henüz kişisel deneyim sahibi değilsiniz, o nedenle ileride başınıza geleceği göremiyorsunuz ama onlar artık başlarına geleni biliyorlar ve kıyas iyi bir idrak kaynağıdır. Belki de Amerikan pop radikali Jerry Rubin'in deyişindeki gibi: *"Bir süre hapishanede kalmamış bir kişiye asla güvenmemek gerekir"*

Davayı bitirme niyetinizi ortaya koyduğunuza göre önümüzde bir soru daha duruyor: Bu on yıllık gösteri artık sona ererken, sizden ne beklemeliyiz?

Hakkımızda bir hüküm kurmaya hazırlanıyorsunuz, her sanığın kendi potansiyel hükmü ile ilişkisi korku-umut diyalektiği taşır: Bana ne yapacaklar? Hüküm, yıllardır yürüttüğümüz meslekten çıkarılmamıza, fiziksel özgürlüğümüzü kaybetmemize -bazılarımızın tutsaklığının sürmesine- karşılık gelecek olabilir.

Her yargıç kararı, kendine özgü performatif bir şiddet barındırır; bu durumda korkmalı mıyız? Yahut yüzlerce sayfa dilekçeyle, kovuşturmanın genişletilmesi talepleri, bilirkişi raporları, uzman mütalaaları sunduğumuz son bir ayın "hukuksal" uyarısını ciddiye alacağınıza ümit besleyebilir miyiz? Mesela celse arasında bir sanığın yargıcı hakkında ileri sürebileceği en sert uyarıyla, reddedilmeyle karşı karşıya gelmiş olmanızın dosyaya yeni bir gözle bakmanızı sağlamış olması mümkün mü? Belki de derdimizi anladınız? Umutlanmalı mıyız? Yoksa bir süre daha korku ve umut arasında mı tutmak istersiniz?

"Korku ile Umut Arasında" yaşamak dinlerin sömürdüğü bir alandır. Aziz Augustinus'un da Muhiyiddin E'n-Mevevi'nin de temel meselesi budur. Hatta insanlığın bu garip zaafı seküler Samuel Becket'in de gözlerini

kamaştırır. Eserleri, arada kalmış çaresiz yaşamların; kıpırtısız, tiksinti uyandırıcı anlamsızlığını tarif eder.

İşin aslı korkudur; Mungan'ın "Omayra" sında söylediği gibi:

"Kork! Kutsal kitaplardaki kadar kork

Çünkü hiçtir bütün duygular

Korkunun verimi yanında" [viii]

Korku verimlidir ancak bir tür umutla desteklenmezse, tek başına insanı çekip çevirmeye, yönetmeye, tıkanıp kaldığı yerden kıpırdamamasını sağlamaya yetmez. Tanrı'nın yahut tarihin sadece yıkım ve korku değil aynı zamanda adalet de vaat ediyor olmasının sebebi budur; ileride değineceğim. Pekiyi, bu uyuşturucu yönetim stratejisinden korunmak mümkün müdür?

Kendisi de hukuk fakültesi mezunu, Lenin ödüllü bir edebiyatçının mezar taşında şöyle yazar : "Hiçbir şeyden korkmuyorum, hiç bir şey ummuyorum, özgürüm" [ix]

Girit Kandiye'de bir kale burcu altına gömülü Nicos Kazancakis'in mezar yazıtıdır bu.

Umut; "bize bağlı olmayanı arzulamak"[x] diye tanımlanacaksa, umutsuz daha mutlu olunacağı doğrudur; sizi korkudan uzaklaştırır. Fakat böylesi kurtuluş ancak mezar taşına yakışır. Biz yaşıyoruz. Biyonik insanlar değiliz, vurduğunuz zaman canımız acıyor, açlığı hissediyoruz, kapattığınız yerde bunalıyoruz. Yani bu türden Stoacılık bizim işimizi görmez; "Korkuyoruz ancak umut o kadar güçlü ki mücadele etmek zorundayız" diye düşünüyoruz çünkü yaşamla işimiz bitmedi.

Birazdan çok benzer bir mesele için alıntılayacağım Spinoza'nın da Stoacılığın rutubetinden kurtarılarak okunması zorunludur. Bizimki Epikurosçu bir "tutkudan arınma" materyalizmi değil. Gayet tutkuluyuz. Yaşama ve dünyaya çeki düzen verme arzusundayız. Bunun yaşama aşkın idealist bir umut olduğunu düşünmeyin. Malamud'un *Tamirci'*si[xi] tutsağın çıplak direncini tarif edebilmek için yeter ve artar.

Biz on yıldır, neticesi bize bağlı olmayan hiçbir şeyden umutlanmadık, dolayısıyla sizden beklentimiz yok. Elbette bu durum gördüğümüz zararı hükümle büyütüp arttıramayacağınız anlamına gelmiyor.

Aklın karamsarlığı korku ise korkuyoruz ancak umut iradenin iyimserliğindedir. Geleneğimize ve kendimize güveniyoruz. "Gelenek miras alınmaz; hak edilmesi gerekir" diyen Goethe'nin kastettiği hak edişi bedel olarak ödüyoruz. Geleneğimizi, -biz henüz hayatta değilken Adalet için mücadele edenlerin mirasını- hak etmeye çalışıyoruz. Kulağa pek mütevazı gelmese de bence ettik.

Bütün bu yıllar boyunca, elden ele geçirerek temsil ettiğiniz korkunun bayrağına, bu koşum saltanatına teslim olmadık, umudun adı biziz.

Bizim devrimciliğimiz mahkeme salonlarında doğdu. 23 yaşında avukattım, şimdi 51 yaşındayım ömrüm buralarda geçti; mahkemenin, davanın, hükmün ve sayenizde artık hapishanenin benim üzerimde bir korkutuculuğu kalmadı: "Dağ, üstünde doğanı korkutmaz"[xii] Cesaretten değil mücadeleye aşina ısrardan söz ediyorum.

Bu ısrarın -en basit örneği bu salonu dolduran insanların bizi yalnız bırakmama tutumunda görülebileceği üzere- defalarca onurlandırıldığını söyleyebilirim. Bununla da sınırlı değil; ben hala ***Çağdaş Hukukçular Derneği*** (ÇHD) Genel Başkanıyım. Tutsak olarak çıktığım her üç genel kurula da hapishaneden yazılı mesajla katılabildim ama meslektaşlarım beni bu göreve uygun bulmaya devam ediyorlar. Ayrıca; yakın zamana kadar -yine hapisten seçilerek- ***Avrupa Demokrat Avukatlar*** (AED) örgütü ikinci başkanıydım. ***Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupalı Hukukçular*** (ELDH) ve **Uluslararası Demokrat Avukatlar** (IADL) örgütlerinin hala yönetim kurulu üyesiyim.

Alman Demokrat Avukatlar örgütü tarafından verilen *Hans Litten* ödülüne; *Emmanuel Kant Vakfı* tarafından verilen *"Dünya Vatandaşlığı"* ödülüne; Paris Barosu tarafından verilen Onur Ödülüne; Barcelona Barosu tarafından verilen Onur Ödülüne ve *Lawyers for the Lawyers* tarafından iki yılda bir verilen *"Hukuk için Mücadele"* ödüllerine lâyık görüldüm. Onlarca ulusal ve uluslararası mesleki kongreye katıldım, bazılarını düzenledim ve yönettim. Mesleki faaliyetlerim boyunca yüzün üzerinde berat, sertifika ve plaketle onurlandırıldım, on beş binin üzerinde avukatın meslek içi eğitimini yürüttüm.

Bütün bunlar onur verici.

Onur'un iki anlamından ilki yani şeref, yapıp ettiklerimiz nedeniyle bize diğer insanlar tarafından verilir, onlar nezdinde korunur ve bazen de geri alınır. Avukatlık mesleğinin şerefini yükselttiğimiz için ödüllendirildik, eğer mesleğe ihanet edeceğimizi düşünseler, ettiğimizi görseler emin olun hepsini geri alırlardı ve bu salonda ücretini ödemek zorunda kalacağımız profesyonel meslektaşlarımızla yalnız kalırdık. Bunu bir "Avukat Davası" yapanın, bizim tutumumuz kadar bu salonu doldurmuş insanların desteği olduğunun farkındayız.

Tek başına da kalınabilirdi. O durumda bile, onurun ikinci anlamı olan haysiyeti kimse elimizden alamaz. Sadece büyük ahlaki hatalar yaparak, kendimize ihanet ederek onu biz azaltabiliriz. Hapis cezası tehdidiyle ve hatta ölüm korkusuyla haysiyetimizi kaybetmeyeceğiz, bugüne kadar yapmadık ve bundan sonrası için de kendimize güveniyoruz.

Diğer yandan hakkımızda -sizin dışınızda- herkesten güzel sözler duyuyor olmamızın elbette sadece kişisel niteliklerimizle değil, hapiste haksız tutulmamızla da ilgisi var. Howard Zinn'in aslında işten atılmak üzerine söylediklerini hapse atılmak diye okursak bu sınır tarif edilebilir:

"…işten *[veya hapse]* atılmak ölmeye benzer; o korkunç kaybı yaşamadan size ölümün bazı avantajlarını sunar. Herkes hakkınızda çok güzel şeyler söyler ve siz bunları duyarsınız…"[xiii]

Hepsini doğru kabul etmektense, bir kısmının öldüğünüz yahut hapiste haksız tutulduğunuz için iltifat olarak söylendiğini kabul etmek tevazuun gereğidir. Biz de öyle yapıyoruz.

Bu girişin ardından, size üç bölümde derdimi anlatmaya çalışacağım. Önce **"Ebru"**, sonra **"Dosya"** ve nihayet bitirirken **"Adalet"** üzerine konuşmak istiyorum.

Uzun bir davanın hak ettiği uzunlukta konuşacağım.

İyi tarafı, bunun bir kapanış konuşması olması, yani beni son kez dinlemek zorunda kalacak olmanızın sabrınızı arttıracağını umuyorum.

I.

DOSYANIN KIYAMETİ: EBRU

"Su bendini yıkar bir gün,

gece gündüze çıkar!

Yürü bildiğin yolda;

ölümden öte ne var?"

Ebru'yu elbirliğiyle katlettiniz.

2013 "Sorgu" sunda -birkaç kez- ölümden söz etmişiz ve bizi kapatmanızın amacını araştırırken sesimizden şöyle bir kaygı gölgesi geçmiş mesela;

"…Önemli olan amaçtır, çünkü amacın gerçekleşmesi veya artık gerçekleşemeyeceğinin anlaşılması, alıkoymayı gereksiz hale getirerek bitirir. Maalesef bu her zaman salıverilmek anlamına gelmez. Eğer başımıza gelen buysa; bizimle işiniz bittiğinde, kapatılma koşulları nedeniyle ölmemiş veya öldürülmemiş olursak bizi bırakacaksınız"[xiv]

O tarihte Ebru sağdı, bu tespiti onun yapmış olduğunu kabullenerek devam edelim.

Günün sonunda, bu konuşma biterken kıyametten ve ona bağlı adalet anlayışından söz edeceğim. Ebru'nun ölümü bu davanın kıyametidir ve eğer hüküm gününden anladığınız buysa, davada üzerine adalet inşa edilebilecek tek zemindir. Çünkü Yargıtay 16.Ceza Dairesi'nin Ebru hakkında bozma kararı verebilmenin ön şartı olarak onun ölümünü beklemesi davanın örtüsünü kaldırmıştır. Kıyamet (apocalypse) Yunancada birleşik bir kelimedir ve apo + kalyptein: örtü kaldırmak anlamına gelir. Ellerinde hazır duran kararı, Ebru'nun ölüm haberini bekleyerek bir hafta boyunca tutanlar, -örtüsünü kaldırıp- davayı açığa çıkararak kıyametini de ilan etmiş oldular.

Ebru'nun şehitliği bizi ölüm üzerine bir tefekküre zorluyor. En azından kavram seçimimiz ilginizi çekiyor olabilir: Niye bir ölüye şehit denir?

Etimolojik ilk anlamların gücü, zaman içerisinde kazandıkları anlamların gücüyle yarışır. Şehit gibi

Kıyametin de birden fazla karşılığı var. Şahit olduğumuz aydınlanma ve şehit olduğumuz direniş anlam açısından yarışırlar.

“Zaman zaman -hiç değilse kimi insanlar, şehitler için- zamanı askıda bırakan bir şey olur: Aydınlanma. Lâkin o zaman aydınlanma olarak kıyamet, ölçüsüz felaket olarak “kıyamet” in gölgesinde kalıp geri çekilir. Öyle ki, belirtisel olarak kıyametin ilk anlamı ikinci anlamının gölgesinde kalır. Şehit’in ilk anlamı, şahit, “büyük acılar çeken ya da siyasal ya da dinsel inançları yüzünden öldürülen kimse” şeklindeki ikinci, halk arasındaki anlamının gölgesinde kalır.[xv] Ebru’nun şahitliği, iddianameyle gösterip de dinletmeye korktuğunuz, -muhtemelen çoğu gerçek insan dahi olmayan- on dört savcılık şahidinden de ekranı buzlayıp, yanına oturttuğunuz polislerin suflesiyle bile ancak bu kadarını kıvırabilen itirafçıların şahitliğinden de kıymetli.

O yüzden aklınıza ilk gelenle yetinmeyin. Biz “örgüt üyesi olduğumuz” yahut Ebru “örgüt üyesi” olduğu için veya sizin bildiğiniz anlamda dindar insanlar olduğumuz için “şehit” sıfatını kullanmıyoruz. Bizim kavrayışımızdaki anlamı bilin, çok istekliyiseniz belki bu anlam da cezalandırmaya konu edilebilir. Şehit, zulme karşı kendi direnişini şahit göstererek, aydınlanmasını paylaşarak, dünya üzerinde toplumsallaştırılmaya en az elverişli olan şeyi, yani bizzat ölümünü toplumsallaştırarak toplumun geleceğine kefil olur. Ebru da tam bu nedenle öldü. Onun Avukat kimliğiyle ölümünün sadece bizim mesleğimizi değil sizinkini de ne kadar ilgilendiriyor olduğunu önümüzdeki yıllarda göreceksiniz.

Katledilen Güney Afrikalı Avukat Steve Biko için yazılan şiirde şöyle denir;

“Ülkedeki en iyi avukat

Sizin sesinizdi,

Sizin sesiniz,

Ne önemi var söylenenlerin

Bir soruşturmada, en iyi avukatlar

Konuşurlar ölümü göze alarak, ölürler sonra”[xvi]

Biko, devlet tarafından katledilmişti.

Fakat şiir, devletlerin düşmanlarını yasadışı yollarla ortadan kaldırmasının tarihsel tanıklığından yahut

ağıtından ibaret değildir. Öldürülen avukattır, ödenecek bedel katil açısından da korkutucu olabilir;

"ölümünüz onları bırakabilir soğukta,

Bırakabilir soğukta..."

Ebru iyi bir avukattı ve ölümünün getireceği soğuğa hazırlıklı olmalısınız. Onun, bir gün geleceğine ölümüyle kefil olduğu toplumun dışındasınız. Adına her yıl verilen ödül, dünyanın ulaştığı her köşesine onun sıcak adını ve onu öldürenlerin soğuk hatırasını taşıyacaktır. Zamanın sizi ısıtmasına veya isimlerinizi aklamasına asla izin vermeyeceğiz.

Denilebilir ki ölüm üzerine bu kadar düşünmek niye?

Spinoza; "Özgür insan hiçbir şeyi ölümden daha az düşünmez ve onun bilgeliği ölüm değil, hayat üzerine düşünmektir" diyor[xvii]. Bizim geleneğimizin de korkunun ümitle birlikte ortadan kaldırıldığı mezar taşına has özgürlüğü kabul etmediğini anlattık. Umudumuz yaşamdaki tercihlerimize dayanıyor.

Hemen öncesinde zaten Spinoza da şunu söylemiştir : "Aklın kılavuzluğunda gelecekteki daha iyiyi şimdi daha az iyi olana tercih ederiz ve şimdi daha az kötü olanı gelecekteki daha büyük kötülüğe tercih ederiz"[xviii]

Önerme sonucunu şöyle açar: "…salt duygularıyla ya da sanılarıyla hareket eden bir insanın, aklıyla hareket eden bir insandan ne kadar farklı olduğunu açıkça görürüz. (…) ikincisi başkalarının değil de sadece kendi isteklerine göre hareket eder ve yaşamda çok önemli olduğunu bildiği, bu yüzden her şeyden çok istediği şeyi yapar. İşte bu yüzden ilkine köle ikincisine özgür diyorum."[xix]

Özgürlüğün bu tanımı, bizi hapiste tutarak ortadan kaldıramayacağınız kısmını kapsar. Aynı anda tutsağız ve özgürüz: Özgür Tutsak. İradenin akıl ve emekle işlendiği bu özel kategori içinde korkuya da ümite de yer var.

Her ne kadar Ebru'nun ölümünün gelecekte dalgalar halinde genişleyecek etkisi, bugün dava diye önümüze koyduğunuz sığ tacizin on yıllık kısıtlı varlığını kat be kat aşacak da olsa, bu ölüm bir yönüyle davaya aittir ve hatta tamamlayamadan bitirmeye çalıştığınız davanın en önemli hadisesi, yani tek mümkün hükmüdür. Bu ölüm kavranmadan "davanın" anlaşılabilmesi ve tamamlanmış kabul edilmesi mümkün değil.

2013 metnine birden fazla atıf yapacağım çünkü bir diğer önemli mesele, aradaki on yıla, tutsaklığa, ölüme ve muhatabındaki temsiliyet kopuntusuna rağmen bu iki metnin birbiriyle konuşmaya devam edebiliyor olmasıdır. Bu diyalog, sözümüzün mülkiyetini koruduğumuz kadar zilyetliğini de sürdürdüğümüz anlamına gelir. Yani sadece söylenenin sahibi olmaktan, arkasında durmaktan ibaret değil; halâ anlam üretiyor, tanımlamak ve yargılamak için işe yarıyor olması anlamında da sözümüzün hala "elimizde bulunduğunun" açık göstergesidir. Aynı hat üzerinde derinleştirilmesi gereken yerler var, o nedenle bitirinceye kadar bu iki metnin bakışımını sürdürmeyi umuyorum.

Bu ikisini "Sorgu" ve "Savunma" olarak değil; "Açılış" ve "Kapanış" konuşmaları olarak düşünme eğilimindeyim. Çünkü arasında olup bitene dava demek mümkün değil. Neydi o zaman? Önemli olan -her neydiyse- teslim olmayıp direndiğimizi bilmek.

Ebru, firari savcınıza göre, bu davanın en önemli sanığıydı ve iddiaya göre içerisinde insan öldürmeye teşebbüs dahi bulunan bir dizi şiddet eylemiyle anayasal düzeninizi devirmeye çalışmıştı. Geçen on yıl, MİT tarafından çocuk yaşta iğfal edilmiş şizofren bir uyuşturucu bağımlısının bu sahte tabloyu yaratmak ve tek dayanağını oluşturmak üzere kullanıldığını ortaya çıkardı. Belki daha doğrusu "çıkarmıştı" demek; zira davanın henüz 14. Ayında zaten bu soytarılıkla tutuklu tutulamayacağı fark edilerek serbest bırakılmıştı ve yıllarca da öyle kaldı.

Sözde öldürmeye teşebbüs ettiği kişi hakkında tek bir adli evrak, şikâyet, olay tutanağı yok çünkü hadise bir şizofrenin zihninde olup bitiyor. Hakkında istihbarat toplattığını iddia ettiğiniz insanlar davaya gelip Ebru'nun avukatlığını yaptılar veya onun tanığı olarak isimlerini bildirdiler.

Müvekkillerinin cenaze törenlerinde yahut ölülerini teslim almak üzere gittiği Adli Tıp morgu önünde fotoğraflarını çekmişsiniz. Madem dosyaya koydunuz, ölümün sizin için de bir tefekkür konusu olduğunu kabul edelim.

Ebru'nun ölümünün davanın bütününe sirayetini kavrayabilmek amacıyla, neredeyse on yıl önce, yine bu salonda yapılmış açılış konuşmasının özel bir bölümünü seçtim: Antigone Tragedyası.

M.Ö. 5. yy.'da -tahminen 441 senesinde- ilk kez sahnelenen bu Sophokles tragedyasının, aradan geçmiş 2500 yılın sonunda halâ bize bir şeyler söyleyebilmesini heyecan verici bulmalıyız. Eğer bu bir kapanış konuşmasıysa, dava boyunca Antigone atfımızın ilk günkü anlamını koruyabildiği gibi derinleştirmiş de olmasını önemsiyorum. Geçen on yılda, savcıları "firari", hâkimleri "itirafçı", adli polisleri "hükümlü" haline gelmiş bir davanın sanıklarının hala açılış pozisyonlarını koruyor olduğunu bilmek sizin için de önemli olmalıdır. Sadece tarafların geleceğine ilişkin ipuçları vermekle kalmaz, karşılıklı olarak kalibrelerimizi ölçmeye de yarar.

Hikâyeyi size basitçe hatırlatmama izin verin.

Ünlü Oidipus'un bilinen nedenlerle kendini kör ederek iktidarı terk etmesinin ardından, tahta birer yıl dönüşümlü olarak çıkmakta anlaşan oğulları Eteokles ve Polyneikes anlaşmazlık yaşarlar.

Eteokles, sırası geldiğinde tahtı kardeşine devretmeye yanaşmaz. Ülkeden sürülen Polyneikes, tahtı ele geçirebilmek için Argos Kralı'nın kızıyla evlenir ve kayınpederinin ordusuyla gelerek Thebai'yi kuşatır.

İki kardeş, kentin yedinci kapısı önünde yaptıkları düelloda birbirini öldürür ve tahta dayıları Kreon geçer.

Yeni Kral, şehri savunmak için ölen Eteokles'in cenazesini kahramanlara layık bir törenle kaldırır, kardeşi Polyneikes'in ise vahşi hayvanların parçalaması için kırlara atılmasını emreder. İşte Sophokles'in öyküsü burada başlar.

Antigone ağabeylerinden birine yapılan haksızlığı kabullenemez ve aynı zamanda müstakbel kayınpederi olan Kralın emrine karşı gelerek cesedin üzerini toprakla örter.

Kreon, emrine karşı geldiği gerekçesiyle Antigone'yi ölüme mahkûm eder: Canlı canlı bir kaya mezara konacak ve orada ölecektir. Hikâye bu. Açılış konuşmasında Kreon'un akıbetiyle de ilgilenmişiz ancak şimdi Antigone'ye yoğunlaşabiliriz.

Basitçe müvekkillerinin cenazelerini kaldırmakla suçlanan "iyi" Ebru ile onu bu nedenle betondan bir kaya mezarına benzeyen tecrit hapishanesine kapatarak ölümüne neden olan "kötü" iktidarın hikâyesinden söz etmiyoruz. Alegoriye değil, mesele üzerinde açık bir

zihinle düşünmeye ihtiyacımız var. Zaten antik Yunan tragedyasında çarpışan iyilikle kötülük değildir. Her iki tarafın da 5. Yüzyıl Atina Polis'i açısından gayet haklı görülebilecek iddiaları ve gerekçeleri vardır. Çarpışan taraflar değil, "kaderin zorladığı" çelişkili tercihlerdir.

Ebru'nun ölümünün bu klasik metinle ilişkisi çok yönlüdür. Evvela her ikisi de basitçe doğrudan katledilmemişler ve her aşamasında fikirlerini değiştirebilecekleri bir sürecin sonunda ölüme neden olanın kendi tercihleri olduğunu idrak ederek yaşamlarını yitirmişlerdir.

Yine her ikisi de önce yasaya karşı gelmekle ve devamında eylemleri boyunca, gerçekçi olmamakla, güç dengelerini gözetmemekle, kendilerine yazık etmiş olmakla hatta birazdan üzerinde konuşmak istediğim gibi "kibir" le suçlandılar.

Bir başka benzerlik, her ne kadar ilki Thebai'nin son prensesi, ikincisi yetim ve yoksul zaza kızılbaşı bir komünist bile olsa, her ikisinin de kadın olması. Antigone sayısız feminist okumaya konu olmuştur, buna imkân verecek malzemeyi barındırır ama benim ilgimi çeken, bu kadınların eylemlerinin cinsiyetlerini aşan bir tarihsel ize yol açacak politik niteliği olduğundan işin bu yönünü bilerek dışarıda bırakacağım.

Politik niteliğe yapacağım vurgunun bu ölümün kişisel tarafını gözden kaçırmanıza yol açmaması için önce sorayım:

Neden Ebru öldü?

Bu soru, basitçe cevaplayabileceğimiz "Ebru neden öldü?" sorusundan farklıdır. Ebru devrimci bir avukat olduğu ve zulme karşı direndiği için öldü. Ancak "kişisel" soru önemini kaybetmez.

Burada başka kadınlar ve erkekler var. Hepimiz geçen üç yılın neredeyse yarısını aç geçirdik. Uyarmak, dayanışmak, direnmek için açlık grevindeydik. Sevgili Aytaç aynı kararlılıkla Ebru'nun hemen otuz gün arkasındaydı ve hala direnişin bıraktığı kalıcı sakatlıklarla boğuşuyor.

Neden Ebru?

Neden, ölüsünü hala yargılamaya devam ettiğiniz, ölümünü bile onu kapatmanızı haklı çıkaracak bir belirti

gibi okumaya çalıştığınız, hikâyesinde maraz aradığınız bu kadın öldü?

"toprağa sürtünen kadifenin kahrıyla

üstüne dönen anahtarları haklı çıkartacak

bir maraz arar insan insanda"

diyor Kemal Varol.

Ne güzel söylemiş. Bizi hapiste yatırabiliyor olmanızı, üstümüze döndürdüğünüz anahtarı, suçluluğumuzun temel kanıtı yapmışsınız.

Suç ve cezanın yer değiştirmesi gayet tanıdıktır. 2013'te size hem *Alice* ile *Beyaz Kraliçe'nin* diyaloğunu hem de *Ceza Sömürgesi*'nin subayını anlatmışız. Bu işlerde çok sık kullanılmasına rağmen Kafka'nın *Dava*'sından söz etmeyişimiz, onun meseleye bakışını bir parça netameli bulmaktan kaynaklanıyor. Aslında aynı şeyi söyler:

"Bir kere (Dava'da) suç ve cezanın yer değiştirmesinin pekala gerçekçi bir motifi var: Buna göre sefalet ve değer yitirme (cezalar) dünyamızda gerçekten de neredeyse hiçbir zaman zulmün sonucu değil nedenidir."[xx]

Yoksul iseler, direndiyseler, ölüm onları nerede yakaladıysa -madem oradaydılar- layıklarını bulmuşlardır. Ben de -Anders gibi- Kafka'nın bu toplumsal yargıyı ciddiye alıp hiç de yoksul sayılamayacak Josef K. üzerinden tekrar etmesinden rahatsız oluyorum. Kahramanın sınıfı gerçek sorunu, gerçek yaşamı gözden uzaklaştırırken, tersine çevirmeyi iyice normalleştirmektedir.

Ortada -adaletsiz dahi olsa- bir hüküm bulunmadan Ebru'yu ve onunla ilgili herkesi cezalandırmaya devam ediyorsunuz.

Hastanede başında bekleyenleri -dayısını bile-, resmini balkona asan meslektaşlarını, tabutunun yanında yürüyenleri soruşturma ve kovuşturmalarla taciz ediyorsunuz. Bakanlarınız "Teröristin Resmi", "Teröristin Cenazesi" diye açıklama yapıyor. Hakkında tek bir kesin hüküm kuramadan elinizden çıkıp gitmiş olmasının hazımsızlığıyla ölüsünü yargılamak istiyorsunuz. Ancak hakkındaki kuyruklu yalanı vaktinde hükme dönüştüremeyerek artık onun hakkında konuşma imkânını kaybettiniz, onun için biz konuşacağız.

Ebru neden öldü? Konuştuk ve daha da konuşuruz. Bunu değil, diğer soruyu soruyorum Neden Ebru öldü?

Göremiyorsunuz. Çünkü kişisel varoluşunu ve gerçek yaşamını göremiyorsunuz.

"Çünkü kuyudur bazı çocukları söylemek

görmez kimse, göz göz olur insan."

diyor Varol ve ekliyor;

"su ve ateş

kuyu ve dağ birdir

bazı çocuklar kalır

Bazı çocuklar bıçak içindir" [xxi]

Devrimci Ebru'nun ölümünü kavrayabiliyor olmanın rahatlığıyla yetinmeyin, aynı zamanda içine doğduğu ve yaşadığı yoksulluğu, yetimliği, coşkusu, inancı, kızılbaşlığı, kadınlığı, devrimciliği, haysiyeti, halk sevgisi onu zaten neredeyse doğduğu gün "bıçağa ayırdığı" için öldü. Bu ülkede bütün "bıçağa ayrılanların" sıfatlarını hiç eksiksiz biçimde güzel gövdesinde topladığı için onu öldürdünüz, biz henüz sağız. Ebru, ezilenin direnenle bizzat çakıştığı figürdü: Yaşamın bütün zorluklarını aşıp direnebilmiş ve hala size kafa tutabiliyor olmasına tahammül edemediniz.

2013'de Antigone'ye atıf yaparken, yine bu çok katmanlı yapıdan söz edip sadece tek yönüyle değerlendireceğimizi söylemişiz: Ölülerin Avukatı Olmak. Bugün daha kapsamlı bir analize ihtiyaç var ama yine buradan başlayalım.

Bizi üç müvekkilimizin cenaze törenlerine katılmakla suçluyorsunuz. Suçlama devam ettiğine göre -geçen on yıl için bir kere daha sayıyı düzelterek- cevap vermek gerekirse; iddianamenin kapsadığı 1996-2017 arasındaki yirmi yılda, üç değil fakat yedi yüz cenaze kaldırdık; morglarda kimlik tespiti yaptık, otopsilere katıldık, fethi kabirlerde hazır bulunduk, toplu mezar açtık, kuyularda, tarlalarda, madenlerde, tren yollarında, fabrikalarda ve kent meydanlarında ceset parçaları topladık. İktidarlar muhaliflerini ve yoksulları katletmeyi sürdürdükçe bizim rolümüz gayet tanımlı; Kasaplar Deresi'nden Sason'a, Suruç'tan Mercan Vadisi'ne, Metris Hapishanesi'nden Ulucanlar Hapishanesi'ne, Ankara Garı'ndan Çorlu Garı'na kim nerede devlet tarafından katledildiyse;

katline göz yumulduysa; ölüsü, cenazesi, mezarı kaybedilmeye, yası engellenmeye, hatırası unutturulmaya, katledilmesi cezasız bırakılmaya çalışılmışsa orada avukatlık yaptık. Avukatlıktan bunu anlıyoruz. Sıradışı bulduğunuzu biliyorum, ileride üzerine konuşalım.

Biz, korkutularak kimsesiz bırakılmaya çalışılanların kimsesiyiz, ıssız mezarlıkların ıssıyız ve on yıl sonra hala soruyorsanız bir kere daha evet: Ölülerin Avukatıyız.

Ölüyü hak ettiği gibi gömmek, sizin "yasal" kaprisinize terk edilemeyecek kadar kadim bir ihtiyaçtır. Cenaze töreni yasaklamanın - o da iki bin beş yüz yıldır sürdürüldüğüne göre- iktidarların çirkin bir zayıflığından ibaret olmayıp aynı şekilde, kadim bir muktedir alışkanlığı, tahakküm gösterisi olduğunu anlıyoruz.

Bugünün ve davanın sorusu şudur: Sadece ölüyü gömmek değil, ölüyü gömebilmek uğruna suçlanmak, tutsak edilmek, ölmek, aynı zamanda politik bir eylem midir? "Politik Suçlu" nun eylemi, suç olmadan önce politik olmak zorunda mıdır diye soruyorum?

Hegel ve onu takip eden Luce İrigaray açısından Antigone politik bir figür değildir; belki ancak politika-öncesi kabul edilebilir. Yine Hannah Arendt de Antigone tarzında bir antagonizmayı siyasal alanın dışında görür. Politika dışı eylemlerin politik suçlarla ilişkisi tartışmalı olmakla beraber bu felsefi pozisyonun, politik bir ceza davasını göğüsleyen bizler için yararlı olabileceğini düşünebilirsiniz: Cenaze töreni her koşulda geleneksel bir etkinliktir, bu hattan devam etseydik "ölüye bağlılık ahlaki veya meslekidir; politik suçlama konusu yapılmamalıydı" diyebilirdik.

Savunmayı şöyle yapsak yeterli görür müydünüz?

"Ölenlerin ve devamında ailelerinin, yasal mirasçılarının avukatıydık, ölümü izleyen yasal prosedüre dahil edilmiştik, kimlik tespit tutanağının, otopsinin ve defin ruhsatının tutanak imzacısı ilgilileriydik. Cenazeye katılma eylemimiz bu mesleki/geleneksel hat üzerinden okunmalıdır"

Olan buydu ve açıklama da makul görünüyor ancak gerçekte basitçe konformizmden ibaret. Judith Butler Antigone'nin eylemi için "siyasi suçtur" der.[xxii] Aynı fikirdeyim. Politikanın ancak uzlaşmayla sonlandırılabilecek çelişkilerin konusu olduğuna

inanmak, Antigone'nin uzlaşmaz çelişkisini politika dışında görür. Böylece antagonizma Kant'çı ahlaka yahut Freudyen psikolojiye havale edilir. Yasanın uyumcu yorumu da, suç işleme kastımızı ortadan kaldırırken, benzer bir işlev görür.

Konformistin tercihi Antigone'yi "akla" (yahut basirete) çağırmaktır. Tragedyada bu türden basireti (phronesis) temsil eden figürün adı İsmene'dir.

Tekrar hatırlatmam gerekirse alegori yapmıyoruz. Antik kavramların çevirileri[xxiii] ve modern felsefeyle adaptasyon ilişkileri çok katmanlı bakışımsızlıklar üretir.[xxiv] Biz sadece akıl yürütüyoruz.

İsmene evin küçüğü, Antigone'nin ve dolayısıyla mezarsız ölünün kız kardeşidir. Unutulmaz repliğinde, ağabeylerini gömme planını kendisine açan ablasına şöyle seslenir:

"(…) Kralın buyruklarını hiçe sayar, yasalara karşı çıkarsak, yapayalnız kalan bizleri nasıl bir son bekler, bir düşünsene! (…) Bizi yönetenler bizden güçlü, şimdikinden acı bile olsalar boyun eğmeliyiz emirlerine. Şartlar beni mecbur ediyor, anlayış dileyerek ölülerimizden, itaat edeceğim efendilerin emirlerine. Bayağı deliliktir boyundan büyük işlere kalkışması insanın."[xxv]

İktidarla aramızdaki çelişki, iki tarafın boylarının ölçülmesiyle uzlaşmaya kavuşmuştur. Bir benzerini savunma için deneyebiliriz; "Bir avuç insanın gerçekleştirdiği geleneksel cenaze töreninde nasıl bir suç işlenirse işlensin koca devlete ne zararı olabilir?"

Nitekim 2911 sayılı kanunun; cenaze törenlerini -ve düğünleri- diğer geleneksel toplantılarla birlikte kendi kapsamı dışında kabul etmesinin temeli benzerdir.

Yani "…törende ayrıca bir suç işlendiğini iddia ediyorsanız bile bizim cenazeyle ilişkimizi hukuksal/mesleki-geleneksel kabul etmelisiniz" demiş olurduk.

Yine makul görünüyor. Suç yok. Pekiyi neden işlemiyor? Niye bu yüzden buradayız?

Sorun şu ki her ne kadar "konform" düzen/uyum demekse de iktidarlar konformist değildir. Sürekli artıp azalarak değişen ve farklı düzeylere dönüşen yeni saldırılar geliştirmedikçe mevcudu koruyamayacaklarını bilirler.

“Hiçbir şeyin değişmemesi için her şeyin değişmesi gerektiği” iktidardaki muhafazakârın temel ezberidir ve bu da bir basiret türüdür. İktidar öldürdüğü yahut öldürülmesine göz yumduğu kişinin törenle gömülmesini, davasının takip edilmesini, failinin kovuşturulmasını politik varlığına saldırı olarak okur, haklıdır da. Yahut ihtiyacına göre değiştirerek kâh okur kâh okumaz ve bu da ezberinin öğrettiğidir. Hukuk, bu manevraları takip ederken zorlanır.

Konformizim maalesef iktidar değil muhalefet hastalığıdır; izin verilene, mümkün görünene, kendisine müzakere edilebilir diye bildirilene yönelir. Sol konformiste ölü -veya yoksul- kardeşine karşı görevlerini neden çiğnediği sorulduğunda şöyle cevap verecektir:

“İSMENE: Hiçbir şeyi çiğnemiyorum, sadece devlete karşı koyacak gücüm yok.”[xxvi]

Aslında işin başında ölüden dilediği özür -“anlayış dileyerek ölülerimizden”- retoriktir. Çünkü yapılması önerileninin yanlış veya çirkin değil “imkânsız” olduğu düşüncesindedir:

“İSMENE: Ne güzel olurdu yapabilsen, ama hep imkânsızın peşindesin”[xxvii]

Ebru’nun talebi bizzat kendisi tarafından sınırlandırılmıştı ve çok açıktı: Adil Yargılanmak. On yıl boyunca hiçbir usul kararına uyulmaksızın, sahte veya kurgulanmış itirafçı beyanlarıyla, delilleri toplanmadan, tanıkları dinlenmeden, sahte dijitaller incelenmeden, kendisi ve avukatları salondan atılarak yokluğunda yargılanmayı kabul etmeyeceğini söylemişti. Sadece kendi yargılaması için değil, müvekkillerinin ve bütün siyasal muhalefetin yargılamaları içindi bu talep. Tabii ki bir şiddet eylemiydi ancak barındırdığı şiddet, insanlara zarar vermesinde veya talebin “garip” yahut “sahiplenilemez” olmasında değil, karşılanmadığı takdirde uzlaşma konusundaki tavizsizliğinde yatıyordu: “Kendime bunu yaptırmaktansa, direnerek ölürüm” demişti Ebru.

Birçok meslektaşından, sol muhaliften, arkadaşından, sıradan insanlardan aldığı tepki benzerdi: “Ne güzel olurdu yapabilsen ama hep imkânsızın peşindesin!”

Bu “gerçekçiliğin” çağrısıdır.

Yüzyılı aşkın süredir reformizm “politik gerçekçilik” olarak pazarlandı, şimdi asıl imkânsız olanın reform

olduğunu biliyoruz; vadettiği toplumsal fayda rejimin sürdürülmesinden ibarettir. Devrimcilik bu yüzden ihtiyaçtır.

İmkânsızı, mümkün olmayan anlamında değil, olasılık hesaplarından türemeyen, mümkünü aşan şey anlamında anlamak kaydıyla[xxviii]; zaten "mümkünü istemek, istemek değildir" ve gerçekçi sadece imkânsızı isteyendir.

Ancak Antik İsmene'ye haksızlık etmemek için mutlaka altı çizilmesi gereken bir husus var ki o da kardeş sevgisinin büyüklüğüdür. Antigone'yle birlikte sorguya çekilirken, onaylamadığı ve katılmadığı eylemi üstlenir:

"Ablam itiraf ettiğine göre ben de etmeliyim. Ona yardım ettim, paylaşıyorum sorumluluğu."[xxix]

Çabası Antigone tarafından defalarca sertçe reddilmesine rağmen, salıverilip sahneden çıkıncaya kadar tekrar tekrar samimi sevgisini hissettirir:

"Abla, esirgeme benden senin yanında ölme şerefini" der mesela ilk terslendiğinde; *"Sensiz yaşamın ne anlamı olabilir?"* der sonra;*"Kaderini paylaşamamak ne acı".* Ve nihayet çıkarken kendi kendine *"Tek başına nasıl yaşarım onsuz"* diyecektir.[xxx]

Onunki saf ve güçlü bir aile bağıdır. Lanetlenmiş, çok eziyet görmüş ve ancak toplam kederi üstlenilerek dâhil kalınabilecek özel bir aile. İsmene eyleme girişmeyerek zayıflattığı bağı sevgiyle korur ve ayakta tutar.

Niye bu kadar ayrıntıyla vurguladığım sorulabilir. Çünkü Ebru ile ilgili çok önemli bir meseleyi açıklığa kavuşturmama yardım ediyor. Sol büyük bir aile, kimsenin bizim yerimize hatta bizimle birlikte hapse girmesi, ölümü göze alması gerekmiyor. Ailesini sevmek yeterli. Bugün ve bütün yargılama boyunca Ebru'yu yalnız bırakmayarak kardeş sevgisini göstermiş herkese yeniden teşekkür edip, onları tenzih ederek bu sevgi kaybedildiğinde konformizmin nereye varacağını göstermeyi önemsiyorum.

Uzak geçmişin devrimci önderlerini, devrimlerini, kanonik kitaplarını kutsal metinler gibi tekrarlayıp duran, kendilerine bu tarihi sahiplenen büyük isimler vermiş, solda olmayı bir etiket kabul eden kardeşlerimizin; bugün burada devrimcilik yapılmasına karşı sevgisizliği, en az davanın kendisi kadar tarihseldir. Geçmişin ölülerini kült

haline getirip, bugün, burada direnerek öleni görmezden gelmeyi kavrayamıyorum. Açılış konuşmasında Kazancakis'e bir atıf daha yapmışız, ihtiyacın hiç azalmadığını fark ediyorum. Belki, Marksist Klasiklere kısa bir ara verip, herkesin bir kere daha "Yeniden Çarmıha Gerilmek" okuması iyi olurdu.

Ölüm Orucu eylemine, siyasal şiddete -yahut kendinize hangi sınırı çektiyseniz o sınırın dışında kalana- onay vermemeyi anlarım, ancak solcu kaldığına inanarak devrimciyi sevmeyeni anlamakta zorluk çekiyorum.

Yine de gayret edebilirim. Çağdaş kız kardeşin teorik tespiti tanıdıktır: "Fanatiğin ya da günümüzün yaygın deyimiyle fundementalistin -ister dinsel ister seküler olsun- temel hatasıdır bu…" diye düşünür Çağdaş İsmene; "Antigone'nin, adaletin ne olduğunu ve belli bir durumda nasıl uygulanması gerektiğini yalnız kendisinin bildiğine dair sarsılmaz inancı, ona "şehitlik" seçeneğinden başkasını bırakmaz"[xxxi]

Yani konformist, şehitlikte "kibir" görür. Yunancası *"Hubris"*. Buradaki türü "uzlaşmazlık kibri". Aslıda içinde yaşadığını hayal ettiği ve müzakere edilebilir çelişkileri üzerine politika yaptığı/öğrettiği Burjuva Liberal Demokratik hukuk devleti bağlamının, bu bağlamı oluşturan norm ve uzlaşmaların ölüm orucu için eylem-bağlam ilişkisine izin vermediğinin farkındadır. Sadece yasadan söz etmiyoruz. Elbette hapishanede açlık grevi yapmak 5320 sayılı yasanın 40/2-g bendine göre yasaklanmıştır; fakat maddi bedel zaten normatif yaptırımdan ağırdır: Ölürsünüz. Kendisinin ölmek istememesi gayet anlaşılabilir ancak o burada bırakmayıp sizin "ölebilmenizi" de uygun bulmaz. Politik şiddet -ölüm orucu gibi içe dönük bir yansıtmayı barındırdığında dahi- onun muhalefet kavrayışının dışındadır.

İsmene'nin kardeş sevgisi hiç değilse ablasından talebini sınırlandırmıştı:

"İSMENE: Yine de peşinden koşmamalısın imkânsızın"[xxxii]

Oysa Çağdaş İsmene, şehidin kibrine karşı uyarmaktadır: "Fundamentalistin Temel Hatası: Hubris"[xxxiii] Bu yakışıksız günaha karşı bir de kefaret, hatta ilaç önerir:

"Arendt'in hatırlattığı gibi 'hubris' i nötralize edebilecek erdem Aristoteles'ten beri bildiğimiz ılımlılık; sınırlar içinde kalma (altın orta) yetisidir.[xxxiv]

Modern küçük prensesin, yoksul ve yetim devrimci kızkardeşine tavsiyesi ılımlılıktır. Eğer itidal çağrısı takdir görmezse sevgisizlik işi çirkinleştirir ve hakettiğinizi duyarsınız:

"Birçok insanın gözünde 'kendini feda etme' unsurunun, iç angajmanının yoğunluğunun ve ihlalcinin ciddiyetinin ve hakikate bağlılığının delili olarak görülmesi büyük bir talihsizliktir; çünkü saplantılı fanatizm çoğunlukla çılgınlığın bir alametidir ve her halükârda rasyonel ve nesnel bir tartışmayı imkânsız kılar"[xxxv]

"Eylememe" zaafını kolayca "ortak basirete" dönüştüren bu işlemin izini sürmeliyiz. Gerçi zaafın farkındadır; İsmene için "…kendi eylemsizliğine gerekçe olarak (basiretinden önce) kadın olmaktan kaynaklı güçsüzlüğünü, çaresizliğini gösterir"[xxxvi] demeyi ihmal etmez ancak bu okuma "feminist teori" için bile meselenin özünü ıskalar.

Şehit, artık akıllı ve nesnel solcunun kardeşliğinden çıkarılıp psikolojizmin karanlık koridoruna havale edilmiştir, elbette kızkardeş de solcudur, sadece "deli ablasını" burjuvazinin salonlarında, parlamentolarında, akademisinde peşinden taşımak niyetinde değildir. Henüz ölmediyse, onu siyasal alandan kovup hastaneye yatırmak zorundadır. Onun girmesi gereken seçimler, yazması gereken tezler, uzlaşması gereken çatışmalar vardır ve bagajında "aşırı uç" istemez.

Kurgusu uyarınca kendisi merkezdedir. Aristoteles'in altın ortası -elbette ancak belli bir bükme açısından- ona "politik merkez" olarak görünür. İma edilen sabit bir merkezdir ve bu nokta her iki ucu köktenci aşırılığa ("dinci veya seküler") kademelenerek uzayan iki boyutlu lineer bir politik evrendedir. Kibirsiz, uzlaşmacı, ılımlı Liberal Demokratik yönetim sabit merkezde bulunur.[xxxvii] Devrimciler aşırı solcu, mücahitler aşırı sağcıdır.

Tamamen kusurlu algılanmış bu iki boyutlu evren, sol açısından ciddiye alınabilecek hiçbir tasnif edici ölçüt sunmaz. Politik meseleleri "politik merkez" üzerinden kavramaya çalışanların, -solculuk yapma niyeti bakiyse- sabit bir merkezdense bizzat eylediği hareketli bir odağı tercih edip, halkın yararına işleri odağa ve zararına işleri uzağa -iki değil fakat dört kollu bir asimptotun her yönünde merkezden uzağa- doğru yerleştirmeyi denemesi gerekir. Sözde altın ortanın merkezini halk düşmanlarıyla sağlı sollu paylaşmak yerine, onları

asimptotta en uzakta tanımlayabilmesinin ve böylece onlarla mücadele edebilmesinin başka yolu yoktur. Kanaatimce gerçek ve gerekli tek sol budur.

Yine de diğer görüşü savunanların -kendilerini solda hissettikleri sürece- kaybettiği sevgim değil ilgim. Bunun altını çizeyim; ben solu hala büyük bir aile olarak düşünme taraftarıyım. Eleştiri ve özeleştiri alışkanlığı sevginin önünde engel değil.

Sözde mümkünü istemeyi siyaset sanmak, zaten ancak asla gerçekleşmeyeceği için uğraşılmasına izin verileni "istemekten ibarettir". Bu nedenle imkânsız, mümkün olmayanı değil, istenmesine izin verilmeyeni tanımlar: Devrim kendisinden başka kimseden izin istemez.

Ebru "saplantılı fanatik bir çılgın" olduğu için mi bunu yaptı? Yahut Antigone basitçe kibirli ve takıntılı bir ruh hastası mıydı? Ya da Aristoteles'in sorabileceği gibi trajedileri bu köklü kusura (Hamartia) yani "Kibir Günahı"na (Hubris) mı dayanmaktaydı?

Konformist için -özünde- durum budur.

Egemenin her iki örnekte de -Antigone veya Ebru fark etmez- kendisi için tehlikesini derhal tamamen kavrayarak hızla ve şiddetle cezalandırdığı politik direniş, Akıllı solcu için "köktencinin uzlaşmaz çılgınlığından" ibarettir. İkisi arasındaki bu kavrayış farkı, bildikleri dünyanın sonuna kadar, neden birisinin iktidar diğerinin ise "muhalif" kalmaya devam edeceklerini ve her ikisinin de yeni bir dünyayla ortadan kalkarken bu sıfatlarla gömüleceklerini yeterince açıklar.

Pekâlâ.

Antigone bize başka ne söyler? Madem ortayolculuk Aristoteles'e referans gösteriyor biz de ondan devam edelim. Aristoteles'e göre "Ilımlı davranarak ılımlılığı, cesur davranarak cesareti, adaletli davranarak adil olmayı öğreniriz"[xxxviii]

Aristoteles aklı Teorik ve Pratik olarak ayırır. Ebru'nun yanıldığı yer burası mıydı?

"Teorik aklın konusu kendinde ne ise o olarak varlıktır. Yani, olması veya olmaması insan eylemine bağlı olmayan şeyler dünyasıdır. Bu dünya (ki onu genellikle doğa diye adlandırırız) bizim yapıp etmelerimize bağlı olmadığı için aklımız onu sadece seyreder veya "temaşa" (theoria) eder…"[xxxix]

Aristoteles : “hiç kimse olduğundan başka türlü olamayacak ve kendisinin yapamayacağı şeyler üzerine düşünüp taşınmaz”[xl] der. Elbette olmayacak işe eylemek de düşünülemez.

“Buna karşılık pratik aklın konusu tam da olduğundan başka türlü olması mümkün olan şeylerdir. Diğer bir deyişle “zorunlu” olarak değil “olumsal” olarak var olan yani olması veya olmaması (ya da şu veya bu biçimde olması) insan eylemine bağlı şeylerdir. Bu tür şeyler beşeri dünyamızı oluştururlar”[xli]

Politikanın yeri gayet kendiliğinden pratik akla yerleşmiş gibi görünüyor; “…pratik aklın işi bu dünyayı “seyretmek” değil bu dünyada “eylemek” (praksis) daha doğrusu eylemesi gereken insanı yönlendirmek, ona ne yapması gerektiğini söylemektir. Aristoteles, pratik aklın bu işlevini mükemmel bir biçimde yerine getirmesinden kaynaklanan erdeme “pratik bilgelik” veya “basiret” (phronesis) adını verir ve onu ahlaksal siyasal yaşamın merkezine yerleştirir.[xlii]

Öyleyse iki kız kardeşin akıbetleri düşünüldüğünde, uygun pratik aklın (basiretin) ödülünü sağ kalarak İsmene’nin kazandığını kabul etmek mi gerekecek?

Tabii eğer gerçek meseleyi atlamazsanız: Politik olarak neler yapabileceğimize basiretli bir biçimde karar vermeyi önceleyen; neyin “politik” olduğuna dair verilecek karardır.

Hatırlattığım üzere, tragedyada başka bir ön okuma gizlenir. Pratik aklın sancılı müzakereleri; tereddüt, kararsızlık ve ödev çatışmalarından münezzeh, dünyaya bir büyük ilkenin perspektifinden bakarak, her şeyi birlik kazanmış çelişkisiz ilkeyle değerlendirmek: Değiştirebilirim. Bu ideolojidir. Teorik ve pratik akılların devreye girişleri aynı failde birbirini izleyebilir, çeler ve paralize eder. Başka türlü söylenirse neyin değiştirilebilir, olumsal, insan elinden çıkma olduğuna dair karar nerede verilir? Bunu görmezden geldiğinizde aklı ikiye ayırmak işe yaramaz.

Evet, değiştiremeyeceğimiz şeyler için kendimizi öldürtmeyelim, değmez. İyi ama neyin değiştirilebilir olduğuna dair irfan nerede saklıdır?

Toplumsalın mevcut halini “doğal” bulmak, onu adeta ikinci bir doğa kabul etmek egemen ideolojinin tuzağına düşmektir; bu -elbette kendisini içinde bulduğu koşullar altında bile olsa- insanın kurtuluşu için eyleyemeyeceğini, tarihini yapamayacağını kabullenmektir, reformizmin sorunu budur.

Maden işçisine ölüme karşı tevekkül önerildiğinde sinirlenen solcu; dünyanın -devrimle değiştirilemeyeceği kabul edilen- düzeniyle uzlaşma önerildiğinde bunu politikanın altın ortası sayar; oysa çok benzerler.

İsmene için, ölünün gömülmesi girişimi, toplumun, Kreon’un sert tepkisiyle, bedel ve imkânsızlıkla çevrilidir. Ödev ve tutku çarpışır, koşulları gören ve takdir edebilen bir akıl için eylem anlamsızlaşır. Tam da bu nedenle cenazeleri bir avuç insanla kaldırıyoruz.

Bana göre “Ölüm Orucu” eyleminin anlamsız bulunmasının arkasındaki basiret (veya akıl) da budur. Antik İsmene Polynekes’in gömülmesinin, çağdaş kızkardeşi “ölüm orucu” eyleminin bugün burada bedel ödemek ve acıyı arttırmak dışında etkisi olmayacağının farkındadır. Antigone bunu göremez. Yahut şöyle söylenir: “Ölümlülerin felaketi, kendi deamonlarına karşı körlüklerinde yatar.”[xliii]

Körlüğün Antigone’de hangi yetiyi fazladan geliştirdiği konuşulmadan önce, basiretin hakkını teslim etmek gerekirse; “Hiç kimse tek başına eyleyemez, eylemek ‘birlikte eylemek’tir. Eylemin kendi amaçladığı şeyi gerçekleştirebilmesi cemaatin katılımına, tasdik ve rızasına, yani eylemin başkalarıyla birlikte yapılmasına bağlıdır.”[xliv]

Böylece “pratik akıl” (yahut politik basiret) sağlamasını yapar, kendi kendini onaylar. Parlamento seçimleri, mitingler, salon etkinlikleri bu onay arayışına çok benzer; haklı olarak herkesle yapmak isteriz.

Öyleyse şematik bir ayrım söz konusu: Herkes (hadi yeteri kadar insan diyelim) zulme karşı bilinçlenip, birlikte ayağa kalkmadan öne atılmak basiretsizliktir. Başka bir zamanda şöyle denebilirdi; icmanın basireti zühdü kınar. Bunun karşısından ise -kitlelerin bilinçli ve örgütlü mücadelesi ne kadar gerekliyse- öncünün varlığının da o kadar gerekli olduğu söylenebilir. İster zahidin hakikate yaklaşmak için kimsenin onayına ihtiyaç duymaması olarak okuyun, ister öncünün zaten bu onayı

sonunda -bizzat bu yolla- sağlayacağını varsayarak öne atılmasını değerlendirin; merkez/aşırı-uç şematik evreninde, öncünün ödediği bedel gereksizdir ve halkın bu bedele ihtiyaç olmaksızın bilinçlenebileceği umulur.

Oysa yaşam diyalektiktir:

"Elbette hayat hiçbir zaman şu veya bu şemalandırmaya harfiyen uygun akmaz. Her soyutlama ve şemalandırma gerçeğin bir kısmını ihmal eder bir kısmını ise ister istemez abartır"[xlv]

Yani yapılması gereken bu ilişkiyi sürecin birbiri içine girmiş iç halkaları olarak görmektir.

Verili toplumsal durumu; doğal (kararlı bir dengeye kavuşmuş) kabul ederek yerleşilen altın-ortadan sol siyasal eylem mümkün değildir.

Yahut, elli yılı devirmiş literatürümüzün tanıdık tespitiyle söylenirse; denge sunidir.

"Artık geri bıraktırılmış ülkelerdeki oligarşik devlet aygıtı, mevcut üretim ilişkilerini -buna ülkedeki kapitalizm iç dinamikle gelişmediği için, emperyalist üretim ilişkileri demek yanlış olmayacaktır- uzun bir süre koruyabilecek seviyeye gelmiş, bu ülkelerdeki halk kitlelerinin özellikle geniş emekçi yığınlarının tepkileri pasifize edilerek bu tepkiler ile oligarşi arasında suni bir denge kurulmuştur"[xlvi]

Başka bir deyişle tragedya korosu "plebisit" yoluyla karar değiştirmez. Eylemciyle aynı fikirde olduğu için değil, eylemin sonuçları üzerine fikir yürüttüğü sırada sadece akılla değil duygu ve arınmayla karar değiştirir.

Tragedya'da değişim anını anlatmak daha kolaydır; çünkü Tanrı'dan haber gelir: Koro'nun Tiresias'ı dinlemesi yeterlidir. İkinci bir kez -bu sefer fiziksel anlamda- bir kör, gözü açık olanlardan fazlasını görmektedir.

Bugün gelecekten haber verecek kör bir kâhinimiz bulunmadığından, gözleri yaşama kocaman açılmış ancak ödeyeceği bedele, uzlaşmaya, -öyle isterseniz kendi *deamonuna*- gözü kapalı devrimci öncü koroyla konuşacaktır.

Biz konuştuğumuza inanıyoruz. Ebru'nun sözü budur.

Koro ne zaman fikir değiştirir?

Mazlum kalabalığın adalet fikrine zalimden daha fazla sahip olduğunu düşünmekte bir gariplik yok. Pekiyi zulmün bizzat kurbanı olan milyonlarca insan hareketsiz beklerken, onlardan çok, onlar için, onlar yerine, onlar adına adalet için ölmeyi göze almakta hiç mi kibir yok? Vekâleten konuşmak tamam diyelim, avukatlık yapıyoruz, vekâleten ölünebilir mi?

Olan bunların hiçbiri değildir ama Ebru taleplerini ve eylemini ilan ettiği gün başlayan ve ölümünden sonra da hiç hızını kesmeden, yüzlerce kez hepimize sorulan soru buydu.

Elbette sevgiyle soruldu: "Ebru avukat, kendisini, ailesini ona ihtiyaç duyanları düşünmesi gerekmez miydi?" Zor soru. On altı yaşında doğurduğu, gerektiğinde temizliğe giderek tek başına büyüttüğü, okuttuğu yetim kızının büyüyüp avukat olunca ona bakmasını, bir ev almasını, rahat ettirmesini hak etmemiş miydi Fatma?

Veya daha sertleri var: "Kaç kişiydik cenazede? Ebru'nun taziyesi için kaç kişi Barkın'ı ziyaret etti hapishanede? Değer miydi bu insanlar için ölmeye?"

Halk nerede? Koro ne düşünüyor, niye hala konuşmadı?

Kral Kreon ölülere ne yapmak istediğini açıkladığında koro şöyle demişti:

"KOROBAŞI: Ülkesini sevenlere ve ona ihanet edenlere her istediğini yapabilirsin Menoikheus'un oğlu. Yaşayanlara olduğu gibi, ölülere de istediğin gibi uygulayabilirsin yasaları.

Yasa, ancak bu onayı almaya devam edebildiği sürece yürürlüktedir. Egemen yürürlüğü sağlama almak için muhatabını sıkıştırdığında da cevap değişmez:

KREON: Emrime karşı gelenleri korumayın

KOROBAŞI: Kimse ölümünü isteyecek kadar deli değil."[xlvii]

Kimseye "ölümü göze al" denemez. Zira Kral'ın yasası aynı zamanda Kral'ın tehdididir. Önce duygular sonra da korku eğitilir egemenin sözüyle: Ebru deli miydi? Antigone? Bütün bildiğimiz eyleme geçtiklerinde tablonun henüz değişmemiş olduğu.

"KREON: (…)ülkeyi yönetenlere kendi kurallarını dayatmak isteyen övgü beklemesin benden. Kent kimi başa getirdiyse, büyük küçük, haklı haksız her kararında ona itaat etmeliyiz…

KOROBAŞI: Geçen yıllar köreltmediyse aklımı bilgeceydi bütün söylediklerin"[xlviii]

Egemeni "bilge" kabul etmek; imkânları, hayalleri, arzuları sınırlandırılmış olanların avuntusudur. Önce bu denge kırılacaktır; çünkü "imkânsız" eylem de duygulara ve akla hitap eder:

"KOROBAŞI: Ben de yasaları hiçe sayarak durduramıyorum pınarını gözyaşlarımın, görünce Antigone'nin son uykunun yatıldığı odaya doğru yürüdüğünü"[xlix]

Ve sonunda müdahale gelir:

"KOROBAŞI: Yeraltı zindanına giderek kızı serbest bırak, sonra da ölünün cenazesini kaldır."[l]

Zulmün yıkılabileceğini, yasanın sadece egemenin keyfine, emrine, çıkarına değil; daha büyük taleplere ve değişkenlere göre yeniden düşünülebileceğini hayal etmek için öncüye ihtiyaç vardır. Yoksulluğun ve adaletsizliğin kader olmadığını, aleyhlerine bu dengenin hem kararsız hem de yapay olduğunu onlara gösterecek eyleme ihtiyaç vardır.

Ebru'nun bizim için kefil olduğu, şahitlik ettiği bilgi budur. Koro konuşmayı bitirdiğinde, egemenin zamanının "geçmiş" olduğunu anlarız; Kral başına gelenlere sızlanır, kendisine beddualar okur ancak geçmiş bitmiş, şimdiki zaman yürürlüğe girmiştir.

"KOROBAŞI: Bunlar geleceğin işleri! Biz şimdi ne yapacağımıza bakalım. Diğerleriyle ilgilenecek başkaları var."[li]

Soru hala geçerliyse ben bunu başarabilmeye kibir değil cüret demeyi tercih ederim.

"Antigone'nin körlüğü, onun eylemde bulunmasını mümkün kılan şeydir aynı zamanda. İsmene'nin gördüğü ve kendisine göstermek istediği şeyi görmez veya görmek istemez Antigone…"[lii]

Sayı saymayı bilmediği için düşmanın kalabalığından korkmamaya benzer görüsüzlük. Çünkü bedeli görmek korkutucudur:

"…bu görü, bu bilgi ve anlayışta İsmene'yi eylemde bulunmaktan alıkoyan, paralize edici bir şey de var… İsmene görür ve gördüğü için harekete geçemez, Antigone görmez [veya bakmaz] ve görmediği için

eyleme geçer… Eylemi başarısızlığa mahkûm kılan şey, -*tutsaklığa ve ölüme başarısızlık diyorsanız eğer-* bu eylemi baştan beri mümkün kılan şeydir aslında…”

“İçinde gerçekleştiği dünyada anlaşılmamaya, başarısız olmaya mahkûm bir eylem. Fakat tam da bu nedenle söz konusu dünyayı sarsan ve değiştiren bir eylem…”[liii]

Che’nin Bolivya’da; Mahir’in Kızıldere’de ne yaptığını değil; “gören her gözün” yapılanın ve bugündeki muhtemel karşılıklarının imkânsızlığı konusunda onlara basiret önerdiği şeyin tam karşısından nasıl yaptığını sormalıyız.

Direnmek yasayla yasaklandığında bilmeliyiz ki yasa ancak bu şekilde değişecektir; Ulysses’de söylendiği gibi: “Yasanın yazıtları, yasadışı olanın dilinde yazılır”

Ebru ile ilgili söyleyeceklerimi tamamlarken -sizin önünüzde son kez- aile meselesinden bahsederek, bağlayayım. Antigone adının etimolojisi birden fazla okumaya izin verir. Anti + Gones. ANTİ kavramının, “yakın, onun yerine” anlamını veya daha yaygın bilinen “karşı” anlamını; GONES kavramının evlat yahut aile anlamlarından birisiyle eşleştirerek basitçe iki sonuca varılabilir. Antigone, karşı olmak, karşı çıkmak için doğmuş olandır. Aynı zamanda aileye en yakın veya babasının eşiti olan da odur. Eğer solu gerçekten bir aile olarak kabul edip sevebiliyorsanız Ebru’nun gücü ve ışıltısı da budur. O hepimizin hısmı ve en yakınımızdır. Karşı çıkmak için doğmuştur.

Bu aile Oidipus soyundan farklıdır. Kaderin değil İradenin yön verdiği bir eziyettir solculuk. Yaşamlarını mücadele içinde ortaya koymaktan sakınmayanların, ayaklananların, kavgada zuhur ve huruç edenlerin ailesi. Aslında bunu bilmek için öyle aman aman solcu olmak bile gerekmez:

“Hayatını riske atmak konusundaki isteksizliğin hayatı yok etme arzusundan daha kötü olması: Çünkü bu isteksizlik uğruna feda etmeyi gerektirecek kadar anlamlı hiç bir şey olmadığını ima eder.”[liv] Oysa bizim sırrımız insanın kurtuluşuna inanmak ve bu kurtuluşa kadar savaşmak. Bu çapta sırlar zaten gazete makalesinde, sosyal medya hesabında, kitapta ve hatta duruşmada söylenemezdi.

“Sinede gizli olan sırdır, bir vaaz değil!

Darağacından söylersin, kürsüden değil"

Diyor Galib, Ebru da öyle yaptı.

Hukuk dışı yakalama emrini tanımadı ve bürosuyla adliye arasındaki beş yüz metrelik yolu yürümeyi aylarca reddetti.

Onun sığınağı bürosuydu:

"Faşizme teslim olmayan için

Her koru dibi

Her komşu kapısı

Her çatı arası

Sığınaktır

Bir sığınakta buldular bedenimi

Taşıyorum onu hala bir pankart gibi"

Demişti güzel şiirinde.

Artık onun taşıyamadığı bedenin fotoğrafları bizim pankartımız.

Ölmeseydi daha iyi değil miydi?

Kişisel olarak soruyorsanız keşke onun yerine ben ölebilseydim, yaşayan Ebru olsaydı dünya çok daha güzel bir yer olurdu. Evet, elbette yaşasa daha iyiydi ancak bunu sözü için değil bizim açımızdan her zaman büyük bir yaşama sevinci olan fiziksel varlığı için söylüyoruz. Sözünün akıbeti bu ölümün anlamı olacaktır. Nasıl olacak?

Onu da Mısırlı Sosyalist yazar Salâh Abdüs Sabûr'dan "Ma s'adü'l-Hallâc" (Hallâc'ın Trajedisi)[lv] dinlerseniz, başka bir koro söyler:

"Koro:

- Ve sözlerinden ambarımıza koyduklarımızı gidip köylünün sabanının arkasından serpeceğiz

- Ve onları tüccarların mallarıyla birlikte saklayacağız

- Ve onları çölü geçen devecilerin türkü söyleyen ağızlarına gizleyeceğiz

- Ve onları giysilerin kıvrımlarında saklanmak üzere kâğıtlara yazacağız

- Ve onları dizelere, şiirlere dönüştüreceğiz

Hepsi Birden:

Söyle bana, şehit edilmeseydi eğer, ne olurdu akıbeti sözlerinin…"

II. DOSYA:

ODADAKİ FİL

Sonra Yusuf'un suçsuzluğu konusunda

bu kadar açık delilleri gördükleri halde

o adamlara şu düşünce baskın geldi:

"Her ne olursa olsun,

onu bir süre daha zindana atsınlar."

Daha önce dosya üzerine konuşmanın faydasız olduğunu söylemişim:

"Sadece bunu hak etmeyecek kadar kötü hazırlandığı için değil; bir 'dava dosyası' karşısında olduğumuz yanılsamasını sizinle paylaşmadığımın bilinmesi açısından da böyle. Onun yerine, doğrudan aramızdaki gerçek meseleyi konuşmaya başlamak daha verimli olacak…"[lvi]

Anladığım kadarıyla, salonda benim bulunduğum yerde tutulandan beklediğiniz, dosyada kusur bulmak. Önce bu hevesin tehlikesinin farkında olduğumu hatırlatıp sonra devam edeyim:

"…Şolohov, *Durgun Don'*da bir hikâye anlatır. Ataman'ın toplantısının başlamasını bekleyen gençlerin birbirine takıldığı bölümde anlatılır: '…geceyi bozkırda geçirip üstüne örtecek balık ağından başka bir şeyi olmayan çingenin hikâyesini duydun mu? Soğuk iliklerine işlemeye başlayınca uyanmış, parmağını ağdaki deliklerden birine sokmuş, sonra anasına dönmüş: 'Meğer buradan cereyan yapıyormuş, ben de hava soğudu sandım' demiş…"

Parmağımızı ‘dava dosyanızdaki’ bir deliğe geçirip ‘İşte! Cereyan yapan yeri bulduk!’ demeyeceğiz.

Üzerine örttüğü balık ağıyla ısınmaya çalışan çingenenin kendisini kandırdığı gibi ‘Türk Ceza Adalet Sistemi’ ne güvenip haklarını korumaya çalışan sanık da donarak ölecektir. Çünkü gerçek değilsiniz, kurumsal değilsiniz, güvenilir değilsiniz. Kısaca yoksunuz veya ‘zaten yoktunuz’….”[lvii]

Bunları söyledikten kırk sekiz saat sonra tahliye edildiğime göre biraz haksızlık etmişim ve bunları söyledikten sadece yetmiş iki saat sonra hapishaneye geri döndüğüme bakılırsa da yanılmamışım.

Bugün de -artık kontrolsüz yırtık görünümündeki tek bir istisna dışında- ağdaki deliklerden değil, odadaki filden konuşmayı tercih edeceğim.

Odadaki fil, haklarındaki iddianame ve hükümlerden anladığımız kadarıyla her türlü sahteciliğin profesyoneli olan cemaat adli bürokrasisidir ve bundan söz etmek istemeyen -“hukuka aykırı” delilden de söz etmek istemediği için- aslında bu dosya hakkında konuşmuyor demektir.

Elinizde bizim hakkımızda “suç iddiası” barındıran dört farklı düzeyde evrak var. Düzey’den kastım, sadece belgeleri hazırlayanların statülerine değil, belgelerin işlev ve zamanlamalarına da işaret etmek.

İlki polis fezlekesi, ikincisi basın açıklamaları “külliyatı”, üçüncüsü iddianameler ve dördüncüsü duruşma savcısının mütalaası.

Bunlar arasında etiketleme kabiliyeti en yüksek, ancak hukuksal tahakküme katkısı en düşük olanlar basın açıklamaları. Bu kıymetli evrak, bazen fezlekeleri yahut gözaltıları takiben ve her örnekte mutlaka iddianameleri önceleyerek, dönemin başbakanı, adalet bakanı, iç işleri bakanı ve İstanbul başsavcısı tarafından sözlü olarak basınla ve kamuoyuyla paylaşıldılar. Hatta son iç işleri bakanı hakkımızdaki soruşturma devam ederken, bakanlık bütçesiyle hazırlatılıp basılmış bir de kitapçık yayınlattı.

Hepsini dosyaya sunduk.

Haklarında işlem yapmaya gücünüzün yetmeyeceği adamlara ilişkin aklınızı bulandırmamak için; Anayasa’nın 138. Maddesi ile yaptıkları işin yasaklandığını, Ceza

Kanunu'nun 277. Maddesinde bu davranışa iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası öngörüldüğünü, 288. Maddede ise ön ödeme kapsamında ikinci bir para cezası uyarısı bulunduğunu söylemiyorum.

"Zaten bu açıklamalardan etkilenmediğiniz için suç oluşmaz" demek isterdim ama maalesef her ikisi de "teşebbüs" suçları; yani size ne olduğunun pek bir önemi yok.

Basın açıklamalarına şöyle bir göz atmakla, tamamen gerçek dışı verilere dayandıklarını, dosya içerisindeki sahte delil mevcudunu bile kat kat aşan uydurma iddialar barındırdıklarını kolayca görebilirsiniz.

Biraz önce "kıymetli evrak" derken eğlenmiyordum, önemli olduklarını düşünüyorum. Ne dediğimi açıklayabilmek için aralarından en ünlüsünü, dönemin başbakanının altı ayrı yer ve zamanda tekrar ettiği konuşmalardan sadece ilkini hatırlatmama izin verin:

"Şimdi bakınız, çok açık, net söylüyorum, bir apartman dairesinde değerli kardeşlerim, gecenin yarısında avukatlar toplanıp, on bir çelik kapı, orada ne iş görür? Bu çelik kapıların arkasında, ardında acaba neler yapılıyor? Ve bu çelik kapılar tabii açılmıyor, bir taraftan kaynak testerelerle ve sairelerle bunlar açılmaya çalışılıyor, tabii açılamayınca ne yapacak güvenlik? Nereden girebiliyor buraya, oradan girecek. İtfaiye yardımıyla, desteğiyle bu defa merdivenlerle camdan buraya giriliyor. Ne görülüyor içerde? Ne isterseniz var; yakılmak istenen evraklar, kimlikler ve saire, sahte kimlikler, hepsi orada yakalanıyor. Kim bunlar? İşini iyi bilen avukatlar. Ve dışarıda bakıyorsunuz bazı avukatlar, onlar da o avukatlarla ilgili: 'Avukatlara müdahale edilemez!' Hadi canım sen de, nasıl edilemez!?"[lviii]

Henüz *prompter* devri olmadığından dil zayıf ama takdire şayan bir hayal gücü söz konusu: Bağlaçlar ve noktalama işaretleri dışında her harfi yalan. Aslında ben o sırada anlatılan yerde değildim, öyleyse nasıl yalan olduğundan bu kadar emin olabiliyorum?

Gerçeği merak eden için dosyada polisin video çekimi ve arama/zaptetme tutanağı var.

Sıradan bir daire kapısını, bir buçuk dakikada kırarak açıp gece yarısı büroya doluşup, yerleşiyorlar. Yanlarında savcı yok -trafiğe takıldı diyorlar- arama emri yok -savcıda diyorlar- bunların hepsini anlamak da üç dakika

sürüyor, etti toplam dört buçuk dakika. Sonrası, saatlerce savcı bekleyerek ve devamında arama yapılarak geçiyor. Tamamı kayıtlı.

Dairede başka tek bir çelik kapı olmadığını videodan görebiliyorsunuz. Arama tutanağı dosyanızda, -bakmak yasak değilse bir göz atın- az önce sayılanlardan hiç birisi yok, hepsi yalan kısacası.

Şimdi soru şu; Bir başbakan, devam etmekte olan bir soruşturma ile ilgili -niye konuşur demiyorum, demin niye konuşabildiğini söyledim- niye böyle kuyruklu bir yalan atar?

Birkaç seçenek var. Mesela kandırılmış olabilir mi? O yıllarda yürütülmüş bazı soruşturmalar için "Kandırıldık, Allah affetsin" dedi sonradan. Bu dosya için bana ulaşmış bir af talebi yok. Gerçi zaten mağdurdan değil Allah'tan af dilediği için belki de içinden söylemiştir. Sonuçta size ulaşan bir talep de yoksa, hukuksal açıdan şöyle diyebiliriz, bilerek isteyerek uyduruyor.

O zaman ikinci seçenek, nasıl olsa ortaya çıkmayacağını, çıksa da bu yalan nedeniyle kendisine hiçbir şey yapamayacak olduğunuzu gayet iyi biliyor olması. Eğer öyleyse ilk kısmında yanıldığını ama ikinci kısmını tutturduğunu söyleyebiliriz. Onun açısından önemi yok, çünkü Etiketleme (labeling) zaten böyle çalışır.

Hukuksal bir faaliyet olmamasına rağmen, neyle suçlandığımızın kavranabilmesi için bu açıklamaları tüm dosyanızdan, yani adli kolluk, savcı, yargıç elbirliğiyle üretilmiş "yargısal" belgelerden -hem işlev hem de derinlik açısından- çok daha başarılı bulduğumu söylemeliyim.

Sizin hukuksal tahakküm yeteneğine sahip olmadığınızın ortaya çıktığı on yılın sonunda, siyasal tahakkümün bu doğrudan iddiaları hiç değilse taraf teşkiline daha elverişli görünmektedir. Siz ve biz: Yalan ve gerçek. Ancak iş bundan ibaret değil; doğru muhataba yöneltilmiş yalan, iddianın değilse de muhataplığın niteliğini garantiler. Siyasal iktidar gerçek muhalifini bulmuş, korkusunu, kaygısını doğru yönlendirmiş; muhatabını tutturmuş denebilir en azından. Elbette ikinci tutturduğu da dosyanıza dâhil olmuş bu çapta yalanlar karşısında etkisizliğiniz veya çaresizliğiniz.

Niye böylesiniz?

Adliyeye bu kadar yatırım yapılmasına rağmen niye bu adamcağız size güvenmeyip kendi işini kendisi bitirerek sağlama almaya çalışıyor? Yahut aynı soru bir başka açıdan sorulabilir: Niye siz derdinizi -örneğin- başbakan berraklığında ifade edemiyorsunuz? Onun hemen oracıkta hüküm kurması için gözaltından sonra on gün ve biraz hayal gücü yeterli olmuşken siz on yılda hüküm kurmayı neden beceremediniz? Bunlar önemli sorular.

Meselenin bir yönü, Ceza Adalet Sistemi'nin inşası, yürütülmesi ve bugün artık çözünüyor olması ile ilgili; bir diğer yön siyasi davanın ceza adalet sistemine niye dâhil olamayacağını gösteriyor ve son olarak elbette kadro liyakati ve hukuk yapma becerisinin bulunmamasının da etkisi var.

Son etkiyle ilgili fikrimi birkaç yıl önce mahkemede belirtmiştim; Türkiye'de kurumsal olarak yargının varlığından söz edilemeyeceğini düşünüyorum. Görüşümde herhangi bir değişiklik olmadığından hatırlatmakla yetineyim:

"Aslında şeklen cumhuriyetin ilk döneminde olduğu gibi, yoksul çocukları arasından devşirilmiş; nispeten yaş, kıdem ve bir miktar da liyakat esas alınarak tabakalanmış yargıç kastına dayanıyor olmanıza rağmen; nitelik açısından bunlarla herhangi bir benzerliğiniz kalmamış. Devşirilmiş olmaktan ziyade kılıçtan geçirilmiş, daha doğrusu bu kastın bakiyyetü-s süyufu olduğunuz anlaşılıyor. Askeri cuntalar, ulusalcı klikler, fırsatçı liberal hükümetler, dini ve ticari cemaatler ve nihayet Temmuz Darbesi'nin kılıç artığı olarak Türk yargısı, artık sadece bir kimlik (gelenek, kast vb.) değil, olgusal varlık bile iddia edecek durumda değildir…"[lix]

Gayretinizi yahut mesainizi hafife aldığımı düşünmeyin, bilakis çeyrek yüzyıldır sizinle aynı mekanda çalışıp, durumunuzu anlamayı deniyorum.

Türk Ceza Adalet Sistemi bana her zaman bir kitap kapağını hatırlatmıştır. Daha doğrusu, tam olarak Benedict Anderson'un "Hayali Cemaatler" kitabının -şimdi yılını hatırlamadığım- eski bir çeviri baskısının karton kapak fotoğrafını.

Fotoğrafta, gayet batılı kesimde koyu renk ceketleri, beyaz gömlekleri, papyon kravatları, yelekleri ve yaka mendilleriyle poz vermiş siyahi yöneticiler -yanlış hatırlamıyorsam üç kişi- bulunur.

Objektife bakarlar. Diyelim ki objektif de onlara bakar. Makinenin arkası "Batı" sayıldığından, poz verenin bakışı gayet oksidentalisttir. Kıyafetin ciddiyeti, kabul görme isteğini yansıtır gibidir: "İşte! Biz de devlet kurduk, hukuk, akıl, modernite; sizde ne varsa bizde de var…"

Batılı olmayan bir coğrafyada batının hayal edilen bakışı altında icra edilen bir takım faaliyet ve düzenlemelere oksidentalizm diyelim.[lx] Adeta Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi yaptırım kararı sonrasında hatıra fotoğrafı çektirir gibi bakarlar anlayacağınız.

Ancak fotoğrafın temsil ettiği dışa karşı egemenlik iddiasının, siyasal tahakküm olarak içeride de işlemesi için özel "coğrafi işaretlere" ihtiyaç vardır. Kendi halkının egemeni olabilmek, üstteki ceketin batılı emperyaliste anlatmaya çalıştığından fazlasına, kendi kültürel kodlarına ihtiyaç duyar.

Tam da o nedenle kapaktaki fotoğraf, ceketle takım olması icap eden pantolonun, yönetmeye talip oldukları halkın gözünde onları sadece küçük düşüreceğinin bilincinde adamların suretidir. Bu yüzden kıyafetleri - anlaşıldığı kadarıyla güçlü erkeklerin ve kabile reislerinin giymesi beklenen- uzun kabarık eteklerle tamamlanmıştır. Yerli ve milli kombin diyelim.

Hukuk hevesinizin, anayasal yönetim merakınızın, Avrupa Konseyi kurucu üyeliğinizin; sizi bütün bu dava/mahkeme telaşına mecbur tutarak sıkıştırdığının, arıza gibi yavaşlattığının farkındayım. Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'ndan ceket diktirip, bel altında beni altı yıl iki ay tutuklu tutmanızın, bu topraklarda egemenliğini ancak muhaliflerini hapiste tutarak ispatlayabilen siyasal iktidarın eylemi olduğu ortadadır.

Ben de bu nedenle iddianame, fezleke yahut klişe "tutukluluğun devamı" gerekçelerinizi değil basın açıklamalarını ciddiye alıyorum. Tekrar etmek gerekirse, sonuçta hepiniz yalan söylüyorsunuz, başbakanınki daha yaratıcı.

İkinci düzeyde, güncelliği nedeniyle duruşma savcısının esas hakkında mütalaasından söz edebiliriz. Elbette, odadaki fil üzerine konuşmadan mümkün değil.

"Savcı" kelimesi "devlet adına ve yararına davalar açan, kamu hakları ve hukuku yerine getirmek üzere yargıç katında sanıkları kovuşturan hukukçu" anlamında kullanılıyor ancak etimolojisi biraz daha derindir.

Eski hali (ç) harfiyle yazılırdı ve her ikisi de “haber, söz” anlamındaki “sav” kökünden türemiş iki farklı kullanımı vardı. Divan-ı Lügat-i Türk’de “birinin sözünü ileten” kişiye *sav(ç)ı* dendiği belirtilir.

Bu kadim anlam, duruşma savcısının haline daha uygun. Zira İnterpol kırmızı bülteniyle arandığı için kendisi gelip sözünü huzurda tekrar edemeyecek durumda olan firari iddianame savcısının sözünü bize iletmeyi vazife edinmiş görünüyor.

Eğer sadece on yedi hecede anlatmam gerekseydi, herhalde Kyoshi’nin şu haikusunu tercih ederdim:

Sıvıştı yılan

ama bana attığı bakış

otlarda kaldı[lxi]

Adem’in hakkımda kurabildiği üç paragrafı, yazım yanlışları ve “talebi” ile birlikte kopyalanmış halde “mütalaa” diye tekrar etmek, objektif cemaatçiliktir.

Hepsini bir kere daha anlatmamak için, önce cemaatin başarabildiğini başarın, sorumluluğunu ve trajedisini üstlenin, sonra mütalaasına heves edersiniz demekle yetineyim. Sorumluluktan şunu kastediyorum: Adem yalan söylediğinin farkındaydı; bu bilginin ağırlığını yargıda yerleşik, yürütmeden bağımsız bir çetenin üyesi olmakla dengeleyebiliyordu. Siz bu türden bir karşı ağırlığa sahip olmadığınız için yalanı taşıyamayıp çakılırsınız.

Kelimenin -halk arasında kullanıldığı tarama sözlüklerine geçmiş olmakla birlikte- Divan’da bulunmayan son anlamı ise *nebî* veya *peygamber’*dir. Esasen yine benzer bir işleve, Tanrı’dan haber getirip söz iletmeye işaret ediyor. Duruşma savcısının sıfat olarak üstlenmek isteyeceğini sanmam ancak sözüm bitmeden adalet talebinin Tanrı katındaki temyizine değineceğim.

Geriye fezleke ve iddianameler kaldı. Bu sefer, sözlük anlamları izin vermemesine rağmen, elimizde maaş bordroları ve özlük hakları dışında savcıyla polisi ayırabilecek objektif bir kıstas bırakmadığınız için, ikisini tek düzey kabul edelim.

Meslektaşlarımın on yıldır yüzlerce sayfa değerlendirmeyle paçavraya çevirdiği bu belgeler hakkında uzun konuşmaya istekli değilim ancak

“hukuksal” bir ilgi duyduğum tek başlığa, dosya içeriği üzerinden değinmek isterim: Delil yaratmak.

Daha yaygın kullanımın “delil toplamak”, “delil bulmak”, “delil göstermek” olduğunun farkındayım. Sadece sahte veya kurgusal olmalarına dikkat çekmek için değil, meydana getirilişlerindeki yaratıcılığa duyduğum mesleki ilgi nedeniyle “yaratmak” mastarını tercih ettim.

Yine de, işin aslı anglo-amerikan geleneğinin “hukuk konuşması” diye tanımladığı işten çekiniyorum. Çünkü böyle yaparak, bu gösteriyi dava, muhatabımızı mahkeme ve meselemizi yasanın ihlal edilip edilmediğiyle ilgili olarak yeniden üreten; siyasal mücadeleyle ötelemeyi her başardığımızda hep yeniden inşa edilen sınırın önünde dövüşmeyi kabul etmiş oluyoruz.

Sadece bizim için değil, dosya savunmasını yapacak meslektaşlarımız, hatta mesleğimizin tamamı için süregiden bir riskten söz ediyorum:

“Hukuki kurumlara, hukuki haklara ve ‘hukuk konuşması’na başvurarak, kamu yararına avukatlık (cause lawyers) aynı sınırı yeniden oluşturmaktadır. (…) Kamu yararına çalışan liberal/ilerici avukatların dayanmakta olduğu hukuka dayalı stratejilerin pratikte ve imgesel olarak mevcut dönüştürücü olasılıkları sınırladığını ve hatta kamu yararına avukatların, kurulu düzenin -ne yaptıklarının farkında olmayan- savunucularına dönüştüğü…”[lxii] tespiti can sıkıcı derecede gerçekçidir. Solcu’dan “liberal/ilerici/demokrat” diye söz etme alışkanlığındaki kuzey Amerika literatüründen duyduğunuz rahatsızlığı bastırabilirseniz, benzerliğimizi görmek mümkün; iyi tespit.

Yasaya uymanızı size her hatırlattığımızda, yasaya gerçekte sahip olmadığı meşruiyeti tanıyıp, “iyi” yasalar da olduğunu kabullenmiş oluyoruz. “Hantal” ama iyi yasalar! Bu da hukuksal tahakkümün, siyasal iktidarın hukuk dışı yöntemlerine nazaran kayırılıp tercih ve tahkim edilmesi anlamına geliyor.

Kıta versiyonu daha edebi olsa da vurgu benzer:

“Bir yasa ne kadar iyi olsa da kaçınılmaz olarak hantaldır. Bu yüzden de uygulanması tartışılmalı ve sorgulanmalıdır. Bunu yapmak yasanın hantallığını giderir, dolayısıyla hukuka hizmet eder.

Adaletsizliği meşrulaştıran kötü yasalar da vardır. Böylesi yasalar hantal değildir çünkü uygulandıklarında tam da zorla yaptırmak istedikleri şeyi yaptırırlar. Onlara itiraz edilmeli, yok sayılmalı, karşı konmalıdır…”[lxiii]

Sorun yine çok tanıdıktır:

“…Ama tabii ki *companeros,* bizim onlara karşı koyuşumuz hantaldır.”

Neyse ki avantajımız, sizin bu ülkede hukuk yapmayı - yahut bu yolla tahakküm kurmayı- zaten başaramıyor oluşunuz. Bu sayede bizi sürekli siyasi dinamiğin içinde tutup, sınırda etkili dövüşmemize imkân sağlıyorsunuz. Hantallaşacak vakti bulmak söz konusu değil.

Madem birazdan “suçlama listenizden” söz ederek dolaylı da olsa hukuka hizmet edeceğim; hiç değilse önce bir başkasından; “Hukuk Yapamamayı Başarmanın Sekiz Yolu” listesinden bahsetmekle işe başlayayım. Cotterel “The Morality of Law” dan aktarıyor[lxiv]:

1. Kurallar oluşturamamak, yani her hususta *ad hoc* (olaydan sonra) karar vermek gerekmesi.

2. Uygulanacak kuralları alenileştirememek.

3. Geçmişe yürüyen yasaların kötüye kullanılması.

4. Kuralları anlaşılabilir kılmamak.

5. Çelişik kurallar çıkarmak.

6. Etkilenen taraftan gücünün ötesinde eylem talep eden kurallar çıkarmak.

7. Muhataplarının eylemlerini kural doğrultusunda yönlendiremeyeceği kadar sık değişiklik yapmak.

8. Kural ile fiili uygulama arasında uyum sağlayamamak.

Hoş bir liste. Bence hepsi tutuyor ama listenin size daha tanıdık gelmesi için hiç değilse bir kaçına yerli ve milli “coğrafi işaretler” koyayım.

T.C Anayasası’nın otuz yedinci maddesi şöyledir: “Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz”

Madde daha çok yan başlığıyla ünlüdür : “Kanuni Hâkim Güvencesi”

Davaya bakacak hâkimin, dava açılmadan önce kanunla belirlenmiş olarak orada -zaten- oturuyor olmasını ve

açacağınız dava için işinize geldiği gibi hâkim veya mahkeme seçemeyeceğinizi söyleyen bir kurala benziyor.

Bu davanın tensibini yapan mahkemeyi kanunla lağvettiniz ve dosyayı kendi seçtiğiniz bir başka mahkemeye taşıdınız. Yargılama devam ederken aynı delillerle, aynı konuda bir dava daha açıp dosyamı -bir kez daha- yargılandığım mahkemenin önünden kendi istediğiniz yargıcın önüne kaçırırken eldekini açık tutmayı sürdürdünüz. Size ilk gün söylediğimiz "aynı suçlama için iki kere yargılama" yapılamayacağını ancak Yargıtay aşamasında kabul edip, davaları birleştirdiniz. Mahkemelerin yetki ve görevleriyle -tam beş kez- oynayarak "özel yetkiyi" keyfinize göre değiştirdiniz. Tamamı siyasal iktidar tarafından seçilmiş bir kurulun -işini doğru yapan yahut tahliyemize karar vermiş her yargıcı mutlaka ayıklayarak- belirlediği özel bir seri oluşturdunuz.

Nihayet aynı suçlamayla 42. Yargıcın önündeyim.

"Kanuni Hâkim Güvencesi" derken, kural koymaya çalışıp becerememiş olabilir misiniz? Yoksa kuralla fiili uygulamayı tutturamıyor olmak maddesine mi daha yakın?

İşte bu "hukuk yapamamak" tır.

Bir başka örnek;

Mahkemece verilen "tutukluluğun devamı" kararları hukuksal meşruiyetlerini -büyük oranda- ilk tutuklama kararının hukuka uygunluğundan alırlar. Tamamen değil, çünkü tutuklama süresi uzadıkça bu meşruiyet azalır, ilk tutuklamanın nedenleri ve aciliyeti kaybolur; yeni gerekçeler göstermek zorunda kalırsınız.

Sürekli -dört satır şablonla- verdiğiniz devam kararına temel olan tutuklamanın; aynı kırk sekiz saat içerisinde, üçü mutlak yetkisiz dokuz hâkimin önüne konarak ancak verilebildiğini ve nihayetinde tutuklamayı veren heyetin "yakalama kararından" sonra atandığını fark etmiş miydiniz?

Biz etmiştik ve nasıl olabiliyor diye sorduk: Adli Yargı Adalet Komisyonu'nuz tatmin edici cevap veremedi: "Bilgisayardan olmuş olabilir" dediler anladığımız kadarıyla.

“Kanuni Hâkim Güvencesi” dediğiniz kural bunu yapamayacağınızı söylemiyorsa ne anlatıyor; güveç tarifi mi?

İşte bu “hukuk yapamamak” tır.

Veya, “Uygulanacak kuralı alenileştirebiliyor musunuz?” sorusu var listede. Gördüğüm kadarıyla ülkenizde avukatın müvekkiline “susma hakkı” kullandırması yasak. Şuradan anlıyorum; iddianamede beni açıkça -hatta istatistik koyarak- bununla suçlamışsınız. Böyle işe yarar ve güzel bir kuralı alenileştirmek de ister misiniz? Yasaya konulabilir mesela? Yoksa önce avukatın suçu işleyip yakalanmasını, sonra kuralın iddianameyle tebliğ edilerek kişisel açıdan alenileştirilmesini daha mı verimli buluyorsunuz?

İşte bu “hukuk yapamamak” tır.

Hep bizden söz ederek meseleyi sınırlamayayım. Mesela “muhataplarının eylemlerini kural doğrultusunda yönlendiremeyeceği kadar sık değişiklik yapmayın” uyarısı var listede.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nda, son onbir yılda, 68 kerede toplam 198 madde değişikliği yaptığınızın farkında mısınız? Kanunun kendisi -yürürlük maddesi dahil- yetmiş maddeden ibaretken!

On yıldır her ihaleden önce, kazanmasını istediğiniz veya size komisyon ödeyen kişinin özel şartlarına göre kanunu değiştirmekten daha yaratıcı bir ihaleye fesat karıştırma yöntemi bulamamışken nasıl hukuk yapacaksınız?

İşte bu “hukuk yapamamak” tır.

Sizi yormamak için son bir örnekle bitireyim:

Üniversite öğretim üyesi atamak için genel bir ilana çıkıp, şartlar arasında: “İnsansız Hava Aracı (İHA) Ticari Pilot Sertifikası sahibi olmak; Osmanlı döneminde enflasyon çalışmış olmak; Arap dilinde görececilik uzmanlığı olmak…”[lxv] gibi vasıflar sayarsanız, etkilenen başvurucu tarafların gücünün ötesinde eylem talep eden kurallar çıkarmış olmaz mısınız?

Bu soru çok “hukuksal” oldu, açıktan sorayım: Aslında işe almaya karar verdiğiniz tek kişinin CV’sinden kopyalanmış bilgiyle genel ilana çıkılmayacağını bilmek, hukuk yapabilmenin asgari şartı değil mi zaten?

Bunları şunun için anlatıyorum; genel olarak ne için hukuk yapamıyorsanız, aynı nedenle "Ceza Adalet Sistemi" de inşa edemiyorsunuz ve işletemiyorsunuz. Bunu beceremeyene, üstüne üstlük bir de politik ceza davasında "hukuk konuşması" yapmak, sadece politik olarak değil teknik açıdan da beyhude görünüyor.

Gönülsüzlüğümü aşıp, artık söyleyeceğimi söyleyeyim.

Bu davanın iddianamesi, 2012/2259 numaralı soruşturmaya dayanıyor. Size, bu soruşturmayı ve iddianameyi kurgulayanların "sahte delil yaratmak" tan hüküm giydiğini söyledik. Cevap olarak -mealen- "başkalarıyla ilgili yaratmış olabilirler, sizinle ilgili de yarattıkları ortaya çıkmadan beni ilgilendirmez" dediniz.

Mealinin yanında aslı da bulunsun: *"…Daire başkanı Ramazan Akyürek'in sanık Selçuk Kozağaçlı ve arkadaşlarının mağdur olduğu, mahkememiz dosyasına konu olan olguların kumpas olduğu iddialarını içerir bir soruşturma-kovuşturmanın mevcut olmadığı, bu haliyle ilgili yazının muteber kabul edilmesi gerektiği anlaşılmakla…"*[lxvi]

Bir sonraki celse; size İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmekte olan "Selam Tevhid Kumpas Davası" iddianamesini[lxvii] sunduk.

Bu belge, "sahte gizli tanık ve tanık temini" konusunda doğrudan bizim dosyamızdan söz ediyordu.

Bu kadar değil.

İstanbul 33. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2017/88 E. Sayılı dosyasında ise, yine açıkça, önünüzdeki davanın tanık ve delillerinin oluşturulması suçlama konusu yapılmıştı.

Tam tarif edelim: 2012 sonbaharındayız.

Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı ile İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nı ele geçirmiş olan Gülen Cemaati mensupları bir komplo hazırlamaya karar veriyor. Yasal olarak telefonlarını dinleyemeyecekleri, fiziksel ve teknik takip yapamayacakları iktidar ortaklarına "adli soruşturma" kılıfına sokulmuş bir saldırı planlamış oldukları anlaşılıyor. İşin içinde, sahte el yazılı ve dijital delil üretmek, ücretli ajan provokatör elemanlarına sahte tanık ve gizli tanık beyanları verdirmek, hatta mümkünse birkaç silahlı eylem ve suikast ayarlamak da var.

Bu gibi işleri, ilgisiz kimselerin uzağında, tesadüfen bile incelenmeyecek belgelerle yürütmenin yolu nedir? Aklın yolu bir: Her hâkimin, dinleme, fiziksel takip, arama, gizli tanık gibi konularda başlığını bile okumadan altını imzalamasına yol açacak refleksi harekete geçirmişler: "Belgenin üstüne DHKP-C yaz, zaten bir daha inceleyen olmayacaktır"

Aslında elde yeterince ajan provokatör, polis, savcı, sulh ceza hakimi ve mahkeme var ancak henüz MİT'de istedikleri ölçüde yerleşemedikleri için gizliliğe dikkat ediyorlar. Bu sorun, 17-25 Aralık 2013 tarihine kadar, kamuya açık hiçbir soruşturma işlemi yapmamak yoluyla çözülecektir. Ancak ikinci bir sorun daha çıkar. İşkence, baskı ve tehdit yoluyla sahte itirafçılar elde etmek istedikleri DHKP-C şüphelileri gözaltına alındıklarında Halkın Hukuk Bürosu'na haber verilmesini istemektedirler. Yahut ellerinde bulunan benzer nitelikte çok sayıda dosya nedeniyle, HHB Avukatlarının kolayca yapbozu birleştirip yapılan kumpası açığa çıkarmaları mümkündür.

O sorunun çözümü de işte önünüzdeki dosyadır. Bir taşla iki kuş. İşin aslı, açığa çıkarmamızdan korktukları şeyin "gizli" bir yanı kalmamıştı. Ceza Adalet Sistemi'ni topyekün "sahte pişman tanık" modasına teslim ettiniz. David Copperfield'in Sulh Yargıcı, eski okul müdürü Mr. Creakle'ın hapishanesini ziyaret sahnesi bo modanın "vintage' ını anlatır:

"Dışarıda terzi dükkanlarının vitrinlerinde paltolar ve yelekler nasıl genel bir modaya göreyse, burada da pişmanlık konusunda bir moda olduğuna şahit oldum…"[lxviii]

Bir başka önemli ayrıntı, bütün bu işlerden yedi sene önce, bu dosyanın temel delili kabul ettiğiniz "Hollanda-Belçika Belgeleri" adı verilen dijital delil kurgusunu gerçekleştirenlerin de adam adama aynı ekip olması. Size bunu söylediğimizde ise -yine mealen- şöyle bir cevap verdiniz: "Eğer kovuşturmayı bu belgelerin usulüne uygun elde edilip edilmediğine kadar genişletirsem, dava sürüncemede kalır. Onun için bunları muteber kabul edeceğim…" dediniz. Bunun da aslı bulunsun;

"…mahkememizde dijital materyallerin sıhhati hususunda bir tereddüt bulunmadığı, ilgili yazı gereği orijinal olduğunun anlaşıldığı, aksi halde bu tip taleplerin kabulü halinde işin Hollanda ve Belçika ülkelerinde

yapılan operasyonların uygunluğunu sorgulamaya kadar gideceği, bu halde de yargılamanın sürüncemede kalacağı…"[lxix]

Bu tespitler, "hukuki değerlendirme/takdir hakkı" görünümünde esaslı siyasal niyet açıklamalarıdır. Kurt ile Kuzu'nun hikâyesi malum; her talebimize "suyumu bulandırıyorsun" diye cevap verirseniz işin sonunu kestirmek güç değil. Kuzu olmadığımızı bilin, kurt olup olamayacağınıza zamanla karar verelim.

Dosyanın omurgasını oluşturan sahtecilikten konuşmak istemiyorsanız, on yılın sonunda, bu işin "hukuken" kıvırılamayacağına karar verip siyasete dönmüş olursunuz. Devrin başbakanı tarafından, hakkımızda on yıl önce kurulmuş hükmü daha az masraflı ve başarılı bulmamın nedeni de bundan ibaret, durum buysa: Kaynak israfısınız.

Politik yalan işlevseldir çünkü bir muhatap seçer ve onunla mücadele inşa eder,. Yargısal yalan işlevsizdir, zaman ve para kaybına yol açar. Dönüp dolaşıp geldiğiniz yer, on yıl önce söylenmiş politik yalandır. Basiretli başbakanınız, siz hepimize beş yüz bin lira yargılama gideri çıkarmadan önce zaten ucuzundan ve süratlisinden hükmü kurmuştu. Sizin ayrıca söyleme çalıştığınız nedir? "Biz de kendimize göre düzenin hizmetindeyiz" diyebilirsiniz elbette. Ancak daha önce etraflıca açıklamaya çalıştığım gibi, siyasal tahakküme doğrudan hizmet etmeniz beklendiğinde zaten götürüp bakan yardımcısı yaparlar. Yargıç maaşı aldığınız sürece sizden beklenen hukuksal bir tahakküm denemeniz.

Belki tarihsel bir benzerlik zihin açıcı olur. Sulh Ceza Hakimi (J.P. Justice of Peace) sıfatı yönetici yargıçlara verilirdi. İlk kez 1361 yılında *borough* ve *county'*lerde huzur, yargılama ve idari işlerden sorumluluğu tarif etmek için kullanılmaya başlanmıştı. Bu işlev karışıklığının Kraliyet ailesinin fazla işine geldiğini hatırlatmak üzere on beşinci yüzyıldan itibaren *"Her iş için Tudor'ların Hizmetçi Kızları"* diye sarakaya alındıklarını görüyoruz.

Beş yıl içinde Sulh Ceza Hâkimliği'nden bakan yardımcılığına sıçramak mümkündür. Tarihsel örneğin bize acımasızca hatırlattığı üzere mümkün olmayan bu yolla -hâkimlik yapmaksızın- ciddiye alınmaktır.

Dosyanızın delilleri cemaat tarafından kurgulanmıştı ve bu kurguyu sürdürdünüz. “Kurguyu boş verin, gerçeklerden konuşalım” demeyeceğim. Devlet kurmaca inşa etmeden yönetemez.[lxx] Bunu sadece ceza davasına sahte delil kurgulamak anlamında değil bütün yönetim pratikleri açısından söylüyorum.

Yapmanıza izin vermeyeceğimiz için denememeniz gereken; bizim ve meslektaşlarımızın yaşamları ve mesleği hakkında kurguladığınızı bize kabul ettirmeye, onaylatmaya çalışmaktır. “Normal” in kendi varlığınız ve bize yapıp ettikleriniz olduğunu; yoksulluğu, baskıyı, üstüne hakarete maruz kalıp hapse kapatılmayı kabullenmemenin bizim “anormalliğimiz” olduğunu iddia ediyorsunuz. Sizin çıkarınızın “hukuk”, bizim çıkarımızın “suç” sayılmasını ciddiye almayacağız. Bu bizim yaşamımızı boyayıp bize geri satmaya çalışmaktır.

Kabul etmeyeceğiz çünkü mesleğimizi kendi işinize gelen rengin ışığıyla bize anlatırken kabul ettirmek istediğiniz bakış açısı hastalıklıdır ve bu bizim değil sizin hastalığınız. Bizi tacizcinin gerçeğini kabullenmeye zorluyorsunuz; bizzat yaşadığımız olayları, gerçekleştirdiğimiz eylemleri nasıl hatırladığımızı, algıladığımızı yahut değerlendirdiğimizi şüpheli hale getirmeye çalışıyorsunuz.

Ernest Cassier, savaş sonundaki yazılarında “hakikat iktidarda yatar “ fikrinin Hegel’e kadar geri gittiğini ve bu fikrin faşizmin en acımasız ve berrak programını ortaya koyduğunu söyleyecekti.[lxxi] Bunu asla kabul etmeyeceğiz.

Ingrid Bergman ve Charles Bayor’un başrolleri paylaştığı, George Cukor’un 1944 yapımı “Gaslighting” filimi bu işi anlatır. Film, bir tiyatro oyunundan aldığı adını politik bir terime verecek kadar etkilidir.[lxxii]

Cemaat ve devlet ile hastalıklı ilişkinizi gaslihting yoluyla bize yansıtmanıza izin vermeyeceğiz. Madem böyle; neden kurgudan değil gerçeklerden konuşalım demiyorum veya gerçekleri açıkça ortaya koymamızın aramızdaki sorunu çözeceği kanaatinde değilim?

Bizi etiketleyerek, sahte delil kurgulayarak, sahte tanık yaratarak hatta bir dava açıp tutuklu tutarak yarattığınız imge basitçe ortadan kaldırılamaz. İnsanlar bunun “hukuk” olduğunu düşünerek, hukukun yaşamları için vazgeçilmez olduğuna inanmak üzere koşullanırlar. Hukuksuz şiddetin korkutuculuğu karşısında, hukuk

kitlesel temelini pozitif bir imge olarak kurar. Bu türden bir imge, gerçeğin ortaya çıkarılmasıyla değil, ancak daha güçlü bir imgenin gelip, mevcudun yerine yerleşmesiyle tasfiye edilebilir.

Bir kez daha Spinoza: *"Yanlış fikirde pozitif olanı, gerçek, gerçek olduğu için yok edemez. (…) gerçek bilginin yanlışı silmesi, sadece gelip daha güçlü bir imge olarak yerleşmesi ile mümkün olur."*[lxxiii]

Bu dava boyunca, yüzlerce avukatın çabası bu imgenin inşası olmuştur. Başarımızı hükmünüze göre değil, çabamızın halkın imgeleminde bulacağı karşılıkla ölçeriz.

III. KESİRİN SADELEŞTİRİLMESİ: ADALET

"Beni kur

Zamanı gelince uyanayım

Başını kesiyorlar burada

Yeşil tüylerini kabarta kabarta

Çağrı yapan horozun

Oysa dünya dönmektedir sırtını

"Biraz da burayı ısıt" der gibi

Ariyen ülkesinden gelen güneşe"[lxxiv]

Hukuksal adaletin mahiyetini ortaya koyabilmek için, Harold J. Berman, aşina olduğumuz bir fıkradan yararlanır[lxxv]:

Molla Nasreddin Kadı tayin edilmiştir. İlk davasını görürken, dikkatle dinlediği davacıya "haklısın" der. Peşinden aynı özenle dinlediği davalıya da "haklısın" diyecektir. Acemi Kadı'nın henüz yeni mesleğinin doğasını kavrayamadığından korkan kâtip müdahale eder: "İkisi de haklı olamaz, davadayız, kim haklı?"

Molla, ünlü cevabını vererek eşdeğer haklılıkları üçe çıkarır: "Sen de haklısın"

Tutup bir kez daha -bu sefer üçünden- hangisinin haklı olduğunu sormak manasızdır. Berman fıkrayı bunun için aktarmaz ama; eşit düzeyde taraflar, yahut birbirine eş değer haklılık iddiası ileri sürebilenler birbirini yargılayamaz, cezalandıramazlar. Hatta bu ilişki yargının -dolayısıyla hukuksal tahakkümün- konusu bile sayılmaz. Bizim aramızdaki sohbetin bir ceza davasına benzemeyişinin de önemli nedenlerinden birisi burada yatıyor.

Elbette birisi ezilip diğerinin hükmü altına girebilir; eşit kalarak uzlaşabilirler; yok beceremiyorlarsa düello veya savaş denenebilir; hülasa hiçbiri hukuk değildir.

Bir kere daha söylemek gerekirse, taraflardan birisinin, diğerlerinin yerine geçmekten hiçbir çıkarı olmaksızın -

böylece taraf tutmaksızın- sadece bu üçlü "düzeneğin" kurulması ve sorunsuz yürütülmesinin yarattığı faydayı amaçlayarak hareket etmesi ve diğer ikisi üzerinde tahakküm sahibi olabilecek gücü elinde tutmasına hukuk diyoruz.

Bunun tarihsel, incelikli, masraflı bir tahakküm kültürü olmakla beraber, sağlayabileceği adaletin -Ranciere'in tarifiyle[lxxvi]- "sayılmış olanı yeniden saymak" yahut "paylaştırılmış olanın payını ölçmek" dışında matah bir anlamı bulunmadığını biliyoruz.

Adalet istiyoruz, bu tamam.

Ancak orada hazırken yok sayılanın, paydaya dâhilken payı olmayanın, mülksüzün; sesi dile, acısı talebe dönüşemeyenin beklentisini hangi adalet karşılayacaktır?

Buradaki yok saymanın "hakkın ihlali" veya "hak üzerine ihtilaf" olmadığını bilmeliyiz. Yok sayılmak (bir sayma biçimi olduğu muhakkaktır) hak sahipliğine elverişli kabul edilmeyen kalemler açısından *-hukukun eşitleyiciliği faydasız kaldığından-* "davacı" defterinde adı bulunmamaktır.

İşte biz esasen onların avukatıyız.

Talihsizliğimiz, bizim de "davacı vekili" sıfatıyla kaydedileceğimiz bir defter bulunmadığından; bu türden adalet talebinin genellikle suç sayılıp, eğer şanslıysanız da "münasebetsizlik" görülerek kale alınmadığı bir mekânda, Adliye'de çalışmak zorunda kalmak.

Belki Adliye'ye "düşmeden" önce; inşaatlarda, maden ocaklarında, gecekondu mahallelerinde, morgda, mezarlıkta, sokakta, meydanda avukatlık yapmak zorunda kalmamızın sebebi budur.

Adalet istiyoruz.

Bu anlamıyla adalet muazzam bir taleptir ve alabildiğine ihtilaflıdır. Avukatı zorlayan, bunların karşılıklı duruşmadan çok karşılıklı çatışma gerektiren gerçek ihtilaflar olmasıdır. Talebin devasa büyüklüğü, kavramın kendinden değil ihtilafın sonsuzluğunu temsil eden payımızın -yani sıfırın- sonsuzluğundan kaynaklanıyor gibidir. Neyle çarpılsa sıfırlayıp, ne verilse tatmin olmayacak gibi durur. Adalet, iyilik, sevgi, merhamet değildir. Ceza veya tazmin; eşitleme veya ayrıcalık; el

koyma veya feragatle karıştırılmamalıdır. Ne intikam ne aftır.

Böyle tarif edilince, Bektaşi fıkrasındaki gibi "yoktur o zaman" demek gelebilir aklımıza; yok diyemesem de en azından hukukun defteri kebirinde, bu dünyada kayıtlı olmadığını teslim etmek zorundayım.

Aslında W. Benjamin'in altını çizdiği gibi o bu dünyanın işi değildir veya burada elde edilemez.

Bir başka dünya mı var?

Dünya değil de dünyalar denebilir. Bu söz, bizi birbiriyle ilintili üç büyük anlam kümesine yönlendirir: İlahiyat, Romantizm ve Devrim.

Avukatlık yaptığım çeyrek yüzyıl boyunca, bu üç anlam kümesinin müvekkillerimin aklında nasıl bir arada bulunabildiğine, birbirini etkileyerek dönüştürdüğüne şahit oldum; şimdi de size bunun davamızla ilgisini tarif etmeyi deneyeceğim.

Adalet bu dünyanın işi değildir.

Maden göçüğünde çocuğunu kaybetmiş, iki göz gecekondusu kentsel dönüşüm denerek başına yıkılmış, haksız yere işten atılmış, kolunu kopartan makinenin tamir faturası tazminatından düşülmüş; canını, sevdiğini, gözünü, dalağını, böbreğini "orantılı" asker-polis dayağına kaptırmış müvekkillerim açısından ilk anlam gayet tanıdıktır: Tanrı'nın adaleti ve merhameti bugün, burada yaşayanlar için değildir. "Şüphesiz o adil ve rahim" olsa gerektir ancak sağlar için değil.

Hatta onun adaletine ölmekle de -hemen- erişemezsiniz. Evvelâ âlem-i berzahtan çıkıp âlem-i ervaha ulaşacağımız yolun açılmasını, kıyametin kopmasını beklememiz gerekecektir. Bu bekleyiş, sadece "Takdir-i İlahi", "Fıtrat", "Kader Planı" diye avutulmaya çalışılmalarından kaynaklanmaz zaten orada durup duran inançlarının gündelik yaşamlarına etkisidir; ihtilaf çıkarmaktan hoşlanmazlar.

Secde suresinin yirmi beşinci ayeti bunun haberidir: "Allah kıyamet gününde onların aralarında ihtilaf ettiği konulardaki hükmünü verir"[lxxvii] Biraz öncesinde, yirmi kinci ayette zaten uyarmıştır: "Kuşku yok ki suçludan biz intikam alırız"[lxxviii]

Egemenler, zengin ve yönetici Müslümanlar için dinin bu yorumu kıymetlidir çünkü öyle anlamak isterseniz şu manaya gelir: Bunların nasıl zengin olduklarına yahut adaletle yönetip yönetmediklerine dair görüş ayrılığınız varsa, başka bir deyişle yoksul ve mazlumsanız, şimdi endişelenmenize gerek yoktur. Aranızdaki ihtilaf, zamanı gelince adil nihai çözüme bağlanacaktır. Bugün gösterilmesi gereken sabırdır ve bu imtihan dünyasından şükür ve tevekkülle geçmek gerekir.

Fark ettiyseniz, prosedürde avukata yer yok.

Mahkeme-i Kübra'da kimse kimseye vekâlet veremeyeceğinden, eğer avukatlıklarını üstlenmek istiyorsam önce burada aşmam gereken bir eşik var.

2013'de o eşiği çok açık ve uzun tarif etmişiz, oradan kısa bir alıntıyla yetineyim:

"Biz yoksulların dinine mensubuz. Dünyanın her yerinde ve zamanında aslında sadece iki din vardır, tam olarak söylenecek olursa zenginlerinki ve yoksullarınki…."

Devamında, 1977'de askerler tarafından katledilecek Salvador'lu Cizvit Papazı Peder Rutilio Grande'yi; aynı yıl Salvador Başpsikoposluğuna seçilip 23 Mart 1980'de katledilecek Monsenyör Oscar Romero'yu; Thomas Münzer'i, Ebu Zer el Gıffari'yi İmam-ı Azam Ebu Hanife'yi, İmam Hüseyin'i anıp, dinimizin bu dünyadaki adalet arayışını anlatmışız.[lxxix]

Geçtiğimiz yüzyıl, mazlumlar için "bu dünyada" adalet arayan sadece solcular değildi. Bu ülkede de adalet - muktedir ve zengin olmadan önce- "siyasal islam" için anlam ifade ediyordu. Çok mu ilericiydiler?

"…herhangi bir ideal için savaşan her insan, ideali geçmişte imiş gibi görünse de dünyayı geleceğe doğru durmadan ilerletmektedir, gericiler ise yalnızca şimdiki halden memnun olanlardır"[lxxx]

Yani gerici sizsiniz. İlericiliği ve gericiliği tahakkümden nemalanmak ve ona karşı çıkmak diye gayet basit bir ayrımla kavrayabilirsiniz. Her politik tutum gerici ve ilerici potansiyeller taşır, ilericilik garantili yahut güvenli bir kimlik değil, belli bir zamanda, yerde alınabilecek tutumdur. Kendinde bir değere sahip olmadığı gibi, geleceğin bugünden "kendiliğinden" daha güzel olacağı bir tarih anlayışına da sahip değiliz.

Bakın ne güzel bir şiir:

“Onlar sanıyorlar ki; biz sussak mesele kalmayacak

Hâlbuki

Biz sussak tarih susmayacak

Onlar sanıyorlar ki

Bizden kurtulsalar mesele kalmayacak

Hâlbuki

Bizden kurtulsalar vicdan azabından kurtulamayacaklar

Vicdan azabından kurtulsalar

Tarihin azabından kurtulamayacaklar

Tarihin azabından kurtulsalar

Tanrının gazabından kurtulamayacaklar”[lxxxi]

Burada mazlumun, kıyameti önceleyen iki kategori daha yarattığı hemen ayırt edilebilir: Vicdan ve Tarih.

Böylece zalim için nihai tanrısal gazapla karşılaşmadan önce iki kademeli yargı (azap/ceza) imkânı daha doğmuş oluyor.

Önce vicdanı konuşalım.

Vicdan, ne hukuk ne siyaset açısından erdemdir ama yine de sorayım: Elinizi vicdanınıza koyarak bize bakın. Avukatlığımızın, sözlerimizin ve eylemlerimizin hatta tüm yaşamımızın, her anıyla halka, yoksullara adanmış olduğunu göremiyor musunuz?

Daha önce düşünme fırsatınız olmadıysa şimdi basitçe tartın; meselâ, hakkımızda yalan dolu yasa dışı bir kitapçık yayınlamış iç işleri bakanı ile bizi karşılaştırın. Her iki tarafın suçla, parayla, yoksullukla ilişkisini ölçün; ahlak ve güvenilirlikle imtihanına not verin.

Dosyada bizi suçlamak için kullandığınız fotoğraflar var; sosyal medya hesabına girip bir de onunkilere bakın, kimlerle fotoğraf çektirmiş?

Bu rejimin ahlaki ve ekonomik çürümüşlüğünün ne kadar dışında, nasıl karşısında olduğumuzu görmek çok mu zor? Kolayca kıyaslayabilecek durumdasınız; çocuk bile farkı görür.

Ancak bunu vicdanen tamamen kabullenebildiğinizde bizi -tam da bu nedenle- cezalandırmak zorunda olduğunuzu kavrayacaksınız. Çelişki yok. Hannah Arendt, yargıcın vicdanını Herman Melville'in *Billy Budd*[lxxxii] romanı üzerinden okurken aynı şeyi söyler.

Sade bir hikâyedir. Açık denizde seyreden bir savaş gemisinin en rezil, en iftiracı adamı *Claggart'*la, en masum, en iyi denizcisi *Budd* arasında, kaptanın huzurunda cereyan etmiş tek yumrukluk bir kavganın akıbetini anlatır. Kötü adama -korkunç bir iftira nedeniyle ve ağır tahrik altında- atılmış tek bir yumruk onu öldürür. Vicdan ve hukukun eş zamanlı olarak devreye girişini görürüz. Ölüye bakan *İndomitable* gemisinin unutulmaz kaptanı "Yıldızlı Vere" nin karar anı romanda şöyle tarif edilir:

"Kaptan Vere ise bu arada yeniden hareketsiz kalmış, ayakta derin düşüncelere dalmıştı. Birden yeniden canlandı ve haykırdı 'Tanrı'nın meleklerinden biri tarafından çarpıldı. Yazık ki bu melek asılacak'…"[lxxxiii]

Kaptan "bu meleğin" mutlak kötülüğe tek bir yumruk atmaktan ibaret suçu hakkında vicdanına kulak asmadan karar vermek zorundadır. Esasen Vere'nin vicdanı da diğer yönetici/yargıç benzerleri gibi az kullanılmıştır: *"Manevi sorumluluklar almanın tehlikelerinden, manevi sorumluluklar yükleyen ödevleri üstlenmekten uzak durmayı severdi…"*[lxxxiv]

Elbette iyiyi ve kötüyü hatta haklıyı ve haksızı ayırabilmek vicdan sahibi için büyük mesele sayılmaz ancak kaptanın -ve herhalde yargıcın- gerçek erdemi gemiyi yüzdürmektir. Arendt'in tespitiyle söylenirse; "kötülüğün işleyeceği suçu önlemek için değil, mutlak masumiyetin şiddetini cezalandırmak için"[lxxxv] erdem devreye girmek zorundadır.

Kaptan Vere, meleğin masum olduğunu bilir hatta söyler: *"sana inanıyorum delikanlı…"*[lxxxvi] Hukukun erdemi ise farklı bir kaynaktan beslenir: "Buradaki trajedi, yasanın melekler ya da şeytanlar için değil, insanlar için yapılmış olmasıdır. Yasalar ve bütün 'kalıcı kurumlar' yalnızca doğal kötülüğün saldırısıyla değil, mutlak masumiyetin etkisiyle de çökerler"[lxxxvii]

Vicdanınızı rahatlatacaksa, -Melville'in kısa romanı gibi- Arendt'in değerlendirmesinin de ironi barındırmadığını, kalıcı kurumların ve yasanın çöküşünü engellemenin

gerçek bir erdem olduğunu düşündüklerini söyleyebilirim. Hikâye, Amerikan Devrimi'nin Fransız ve Rus muadillerine kıyasla "nesnel şiddetsizliğini" övmek için alıntılanmıştır. Temelden kusurlu -ama öretici- bu karşılaştırmadan çıkarılacak hisse; adaletin vicdanla işi olmayışıdır. Vicdanın adaleti, erdemle suçu birbirinden ayıramaz, zaten ancak bu şekilde var olabilir.

Haklı olanın biz olduğumuz ayırt edebilen bir vicdani olgunluğa sahip de olsanız; kimin yalancı, hırsız, halk düşmanı olduğuna değil, neticede kimin "yasanın önüne" sanık olarak getirilebildiğine, kimin hapishanede hiç hesapsız tutulabildiğine bakarak karar vermek zorundasınız. Kısacası vicdan -Karakoç'un şiirinde umulduğu gibi- önemli bir azap kaynağı olabilse de adalet işini nihayete vardırabilecek yetenekte bir yargıç değildir.

Zaten bu nedenle, yargıçların sadece vicdanlarına dayanarak hüküm kurmalarına izin verilmez, yasaya -ve kurulu düzene- de bağlılık göstermeleri beklenir.

Dikkat ettiyseniz, başından beri hiç vicdanınıza seslenmedik; gerekli veya faydalı görmediğimizden ama bu iş tek taraflı değil. Haklı olarak siz de bize; "Vicdanınız açısından durum nedir?" diye sorabilirsiniz.

Şunu kastediyorum: Yargılamanın ilk gününden bu yana adli kolluğa, savcıya, yargıca, siyasi iktidara ağır ithamlarda bulunuyoruz fakat kendimize toz kondurmadık. Oysa hapiste olan biziz. Haydi suçu geçtik, ortada hapsedilmemize sebep bir kusur bile yok mu? Hiç değilse Billy Budd gibi tahrik altında atılmış bir yumruk?

Bu sorular, politik yargılamada "hukuksal adalet" tartışmasına değil, vicdan muhasebesine ilişkin: Avukatlığın deontolojisine.

O yüzden, belki şu anda huzurunuzda bulunan yüzlerce avukatın önünde vicdanımıza seslenmek istersiniz?

"Yaptığınız şeyin basitçe avukatlık olmadığını kabul edin! Devlete karşı suç işleyen insanlara ne kadar yakın çalıştığınızı fark etmiyor musunuz? Silahlı siyaset yapan insanların -siz terörist de diyebilirsiniz- işini kolaylaştırıp, onlarla mücadele eden kamu görevlilerinin faaliyetini nasıl zora soktuğunuzu, hatta güvenliği tehlikeye düşürdüğünüzü anlamıyor musunuz? Elinizi vicdanınıza koyun: farklı tarzlarda avukatlık yapan şu bir salon dolusu

insanı değil de sizi suçlamamızı çok mu haksız buluyorsunuz?”

Güzel soru.

Hukuksal açıdan bu şekilde soramıyor olmanızın önemi yok, yine de cevaplamak istiyorum. Tabii öncelikle, dünyanın dört bir yanından gelmiş meslek örgütü temsilcilerimizi, avukatları bu salona toplayanın, yani önünüzdekini bir “Avukat Davası” yapanın, avukatlığın nasıl yapılacağını polisten, savcıdan, hâkimden değil birbirimizden öğrenmek olduğunu hatırlatayım. Farklarımız değil benzerliğimiz belirleyici.

Yine de sorunun önemi azalmaz; diyelim ki sorun devrimciliğimiz değil avukatlığımız. Vicdanımız rahat mı?

Madem sizin vicdanınızı Kaptan Vere’nin “erdemi” üzerinden konuştuk, bizimki için de bir roman kahramanı bulalım. Sanık vicdanı üzerine yazılmış en parlak anlatı; öz babasını öldürmek istediği -en azından baba katlini tahayyül edebildiği- hatta buna niyetlendiği halde, ölü babasına elini bile sürmemiş olan Dimitri Karamazov’un cinayetle suçlanışıdır.

Şöyle der mahkemeye;

“Tanrı’nın önündeymişim gibi doğru söylüyorum size, babamı ben öldürmedim”[lxxxviii]

Doğru söyler.

Suçlama yanlıştır, babasını o öldürmemiştir. Pekiyi vicdanı niye bu kadar rahatsızdır? Çünkü babasını öldürmeyi hayal etmiş, bunu çok arzuladığını ve tesadüfler farklı gelişseydi yapabileceğini hissetmiştir. Gerçekleştirmiş olmakla suçlandığı fiili ahlaken suç kabul etmiyor olma eğilimiyle ölümün dehşeti arasındaki yükü vicdanı kaldırmaz. Amacımız için sadeleştiriyorum; yoksa Karamazov’lar basitçe tasvire gelmeyecek kadar zorlu ve huzursuz bir ailedir. Bizi ilgilendiren kısmı Dimitri’nin vicdanı, duruşma boyunca ne savcıya veya yargıca hatta ne de hakkında hüküm kuracak jüri üyelerine öfkelenmesine izin verir; o kendisiyle uğraşır.

Bana da sorduğunuz buysa; rejime karşı silahlı muhalefeti hiçbir zaman siyasal alanın dışında görmedim, suç olduğunu düşünmüyorum. Ve fakat bir ceza davasında sorulması gerektiği gibi: “DHKP-C

yöneticisi misin?" diye sorduğunuzda, hem cevabım hem de önünüzdeki dosya çok açık: Hayır.

Meslek hayatım boyunca -toplamda gerçekdışı suçlamalara maruz kalanlardan çok daha az sayıda olsalar bile- silahlı örgüt üye ve yöneticilerinin avukatlığını yaptım; silahlı çatışmalarda yakalanmış kişilerin savunmasını üstlendim.

Ancak, polisten düzenli olarak yılda iki üç kez yediğim dayak sayılmıyorsa hayatımda hiç politik şiddet olmadı, avukatlık yapmakla yetindim.

Yine de isterseniz Dimitri gibi hayal edeyim; silahlı siyaset yapıyor olsaydım ahlaken, vicdanen, ideolojik açıdan bir sorun yaşar mıydım: Hayır.

O halde niye benim vicdanım Dimitri'ninki gibi çalışmıyor? Dimitri Karamazov ile temel farkımız benim daha sade bir insan olmam. Vicdanı onu işlemediği ama işleyebileceğini bildiği "suç" nedeniyle sıkıştırırken, benim vicdanım beni rahat bıraktığından, onun yerine haksız suçlamaya odaklanabiliyorum.

Yirmi yıl boyunca bu ülkede açıkta yaşayarak illegal bir silahlı örgütün yöneticiliğini yapabileceğim iddiası yeteneklerimin çok üstünde bir iltifat olur. Zaten tamamen dayanaksız ve saçma.

Hala; "Avukatlık yapma tarzın bizde hiç mi şüphe uyandırmasın, elini vicdanına koy?" diye ısrar ediyorsanız, koyuyorum: Hayır. Bu suçlamayı kurgulayanlar ve sürdürenler hakkındaki ağır nitelemelerim için hiç vicdan azabı duymuyorum, avukatlığı doğru yapıyoruz.

Normal, haklı ve iyi olan biziz. Berbat bir dosyayla *gaslighting* yaparak yürüttüğünüz davanın akıl ve izan dışı suçlamalarında makul bir anlam bulmaya çalışmayacağım.

İşin aslı -biraz hukuk işi becerebilseydiniz- mesleki sınır tartışmamız hepi topu şundan ibaretti: "Bir grup avukatın yasa dışı silahlı örgüt üyeliğiyle suçlananların avukatlığını yürüttükleri sırada, avukatlık mesleğinin izin verdiği sınırı aşarak örgüte de yardım etmiş olup olamayacağı…"

On yıl boyunca, aranızda hukuka biraz ilgisi olanlar bunu denedi; her iki tahliye kararının gerekçesinde de "suç

vasfının değişme ihtimaline" atıf yapılması bu yüzdendi. Bu insanları ayıkladınız ve davadan el çektirdiniz.

Her koşulda anlaşamayabilirdik ancak daha mütevazı bir suçlamanın altından daha kolay kalkardınız. Onun yerine, tutuklama sürelerini kabul edilemez şekilde uzatarak, dijital sahteciliği elinize yüzünüze bulaştırarak, itirafçı kurgularına sığınarak sahte tanık uydurarak o çapta ileri gittiniz ki artık kendinizi durdurmanız mümkün görünmüyor. Odadaki Fil'den söz etmeden yargılama yapma pervasızlığı, sizi fille birlikte kısıldığınız odada hareket edemez duruma soktu.

Dolayısıyla bize yöneltilebilecek ne "hukuki" ne "siyasi" ne de "vicdani" soru kaldı elinizde.

Şimdi biraz durup düşünmelisiniz.

1300'lerin sonunda hukuk adamı Jean Boultier, bir şüphelinin -aksi takdirde "bir sebep yokken tutuklanmış" gibi görüneceğini söyleyerek- ancak şartlı tahliyeyle bırakılması gerektiğini söylemişti.

1620'de Würzburg'lu Cizvit Rahip Friedrich von Spee; "masum bir insanı aceleyle tutuklayıp işkence yapmak gibi, yanlış beraat kararı da yargıçlara göre utançtı" Birkaç Engzisyoncu'nun kendi aralarında tartıştıkları bir konuşmayı hatırlıyordu. Engizisyonculara, suçsuz bir insan tutuklandığı takdirde mahkûmiyetten nasıl kaçabileceği sorulmuş ve verdikleri karşılık tatmin etmemişti: "Cevap veremediler ve sonunda gece boyunca sadece bu mesele üzerinde düşüneceklerini söylediler"[lxxxix]

Bence, sizin de bu gece üzerinde düşünmeniz gereken budur.

Cizre'den Soma'ya; müvekkillerim yargıçlara, savcılara "Allah katında hesap vermekten korkmuyor musunuz? Sizin vicdanınız yok mu?" dedikçe, aynı dinden yahut ahlaktan beslenmeyen muhataplarının bu soruları niye cevapsız bırakmak zorunda olduğunu anlatmaya çalıştım. Onlar anladılar, kısmet bir kere de size anlatmakmış.

Aslında 2013'de daha sade söylemişiz; "Hukuk diye helvadan put yapmışsınız, acıkınca yiyorsunuz"

Hukuksal Adalete ehil olmadığınızı, Tanrısal Adalet ile ilgili farklı dinlerin farklı görüşleri olabileceğini ve nihayet

Vicdani Adalet'in her iki taraf açısından da sonucu değiştirmediğini tespit ettik: "Sizin dininiz size, bizim dinimiz bize..."

O halde, ilahiyattan romantizme geçip, eldeki son istinaf makamı olan Tarih üzerine konuşabiliriz. Marx, Hegel'in Schiller'den alıntıladığı şu ünlü ifadeyi severdi: *"Die weltgeschichte is das weltgericht"*[xc] "Dünya tarihi dünyanın mahkemesidir" Buradan yola çıkalım.

Şiirin adı olan "Resignation" (Entbehrung) kelimesinin Türkçe'ye *feragat* diye çevrilmesi mümkün. Kavram aynı zamanda "boyun eğerek bırakma, katlanma, tevekkül" gibi anlamlarla da ilişkilendirilebilir. Artık sadece dinden konuşmuyoruz. Şiir basitçe; "İnancı nedeniyle hazdan, dünyevi zevklerden, çıkar ve faydalardan vazgeçenin, bunu ahiret (veya ödül) için değil, bu dünyadaki hali, kendi inancı, kendisi için yapıyor olması gerektiğini…" söyler gibidir.

1876'da kendi çıkardığı edebiyat dergisi *Thalia'*nın 1.cildinin 2. Sayısında yayınlanmış. Şairin kimliği ve şiirin yayınlandığı çağ bizi Aydınlanma'nın dine bakışından, feragatin kilise hukukundaki karşılığına; Kantçı ahlaktan, Epikuroscu (veya Spinozacı) materyalist "haz" fikrine, çok katmanlı çağrışımlarla muhatap edebilir ama burada ilgilendiğimiz bunlar değil.

İlgimizi çeken, Tarih'in adil bir istinaf mahkemesi olup olamayacağı.

Kesel henüz şiirin başında -dördüncü kıtada- şöyle ortaya konur:

"Senin huzurunda şikâyetimi haykırıyorum,

gözleri bağlı adalet.

O gezegendeki ferahlatıcı söylentiye göre,

görülecek davanın terazisi senin elinde

ve hesapları görecek olan sen mişsin"

Mağdur "Ebediyet"e seslenir. Dürüst yaşamış, acı çekmiş, büyük kayıplara uğramış, dünyanın mutluluğundan feragat etmişyahut "kötü efendiler" ona burada bu kadarını vermiştir. Şimdi yaşlanmıştır ve tanrısal sonsuzluktan ödülünü istemektedir.

Cevap gayet bilindik bir tonda başlar;

"…iki çiçek açar arayıp bulacak bilge kişi için

biri zevk-ü sefa diğeri umut…"

Vurgu elbette bunların iki "ayrı" çiçek olmasınadır;

"Bu çiçeklerden birini koparan,

diğerinin peşinde koşmasın.

İnancı olmayanındır zevk-ü sefa. Bu bilgi

dünya kadar eski. İnanabilenindir feragat.

Dünya tarihidir bu dünyanın mahkemesi"

Kısaca "ödül" yoktur veya adalet kaybını karşıladığı şüphelidir;

"Sen ki umut ettin, emeğinin karşılığı işte budur,

senin inancındır sana düşen saadet…"

Aslında hem felsefi hem dini açıdan gayet tanıdık duran akıl yürütmenin arasında alışılmadık görünen -upuygun durmayan- mahkemenin adresinin gösterildiği mısradır.

Ahlaka uygun bir yaşamın eziyetlerini dayanak göstererek ödül beklenmemesini yahut feragati öğütleyen bu şiirde tasavvuftan veya Hume'un din psikolojisinden başka bir şey yok mudur? Yok gibidir.

İlginçtir ama böylece bırakıldığında -şiir bunun tersini bile söylese- "dünyanın mahkemesi olarak tarih" mazlumun bu imge aracılığıyla adaletten feragat edebileceğini gösterir. "Gün olur devran döner…", "Asla Unutulmaz…", "Tarihe hesap verilir…" türünden güçlü ifadeler, basitçe bugün burada adalete erişilemeyeceğini onaylar. Mazlumun dilinde bu söz; "Şimdiki zamanda haksız düşürüldüm, davam kabul görmedi, hakkım yendi. Yine de gelecekte hakkım teslim edilecektir" anlamına bürünür. Oysa şiirin söylediği bu değildir. Mazlum sizi böylece tarihe havale eder.

"Doğru, bazı durumlarda devletin eylemleri ve içinde bulunduğu koşullar, şu silinmez duyguya kapılmamıza yol açabilir :'Bunun sonunun iyi olmasına olanak yok' 'gün gelecek bunun hesabı ödenecek'. Ancak bu duygu adalete itimat ettiği anda, yanılgı ortaya çıkar. Adaletin gerçekleşmesi kesin değildir. İyi ve doğru olan, kendi kendine ortaya çıkmaz. Birçok durumda zarar giderimi bir yana bırakılır. Yıkım ve intikamdan, suçlular kadar

suçsuzlar da payını alır. En saf irade, kayıtsız şartsız hakikatperestlik, en büyük cesaret, eğer durum elvermezse sonuçsuz kalabilir. Ve pasif kalan bazıları, başkalarının eylemleri sayesinde, hiç hak etmemelerine rağmen, kendilerini uygun bir durumda bulabilirler…”[xci]

Oysa kişisel şimdiki zamanlarımız, mazlumun umduğu gibi gelecek zamana değil -en iyi ihtimalle- kolektif geçmiş zamana dönüşür; akraba olan şimdi ile geçmiştir. Gelecek zaten hepimizin yabancısıdır.

Tarih, adalet için açık çek veriyor göründüğünde bile, tük açık çekler gibi, ödeme garantisi barındırmaz. Hem adaletsizliğe uğrayıp hem de -basitçe ve sonsuza dek- unutulabiliriz.

“Unutulan ne ister? Ne hafıza ne farkındalık, sadece adalet. Ancak güvendiği adalet, adalet olduğu için, ona bir isim ve farkındalık vermez. Onun teskin edilemez emri, bir ceza olarak, yalnızca unutkanlara ve cellatlara uygulanır -unutulana dair tek kelim etmez (adalet intikam değildir; öcünü alacağı hiçbir şey yoktur) Hafızaya ya da dile devredilsin diye değil de, isimsiz ve hatırlanmayan olarak kalsın diye ellerine teslim edilen şeye ihanet etmeden hiçbir şey söyleyemez. O yüzden adalet unutulanın geleneğidir. İnsan için hafızanın aktarılmasından daha önemli olan, her gün arkasında tüketemeyeceği ya da koruyamayacağı koca bir yığın bırakan nisyandır. Bu yığın her insan hatta her toplum için öyle kocamandır ki en mükemmel arşiv bile ufak bir parçasını anca alır…”[xcii]

Bu yüzden tarihi bir mahkeme olarak tasavvur etmeye yönelik her çaba başarısız olur. Eğer buradan okumakta ısrar ederseniz daha ciddi bir tehlike de kapıdadır[xciii]:

“Bu model, Herodot’un tekil hikâyeler arkasında görünür kıldığı, her defasında dünyaya içkin bir adaletin iflası olarak okunabilecek kaderle uyumludur. Fakat Schiller’in hükmü daha büyük bir talepte bulunur. Sadece tek tek tarihlere değil, in toto (bir bütün olarak) dünya tarihine neredeyse büyülü bir ışıltıya sahip bir hakkaniyet yakıştırılır. Mantıken her adaletsizlik, her ölçüsüzlük, her bedeli ödenmemiş suç, her anlamsızlık, her işe yaramazlık itirazsız reddedilir. Böylece bu tarihin anlamıyla ilgili ispat yükümlülüğü müthiş artar…”

Bunun; “güçlünün kendini kabul ettirmesi” anlamında ve Tanrı’nın İnayeti falan gibi hiçbir aşkın aracıya ihtiyaç

duymadan "her kim yenildiyse/yok olduysa adalete uygun olarak bunu hak etmiştir" yargısına dönüşeceği açık. "…Fakat dünyaya içkin bir süreç olarak yorumlandığı müddetçe, Schiller'in hükmü kesintisiz olarak kullanılmaya devam edilebildi. Liberaller, eylemlerinin ahlaki meşruiyetini sağlayabilmek için bu hükme başvurmaktan usanmadılar…"[xciv]

Şimdi beni asıl ilgilendiren okumayı yapabilirim; bu aslında bir yandan da "ömrümün neşesi", "başımın tacı" *Laura'*ya yazılmış bir aşk şiiridir ve en çok da onun kaybının bir tesellisi olamayacağı anlamında:

"Bilgelerine de sorabilirdin,

anda elinden kaçırdığını

veremez sana hiçbir ebediyet"

Diye sonlanır. Özellikle feragat bilinçli bir tercihse ve "zamanında" yapılması gerekiyorsa;

"Dünya Mahkemesi olarak Dünya Tarihi; ilk olarak ve her şeyden önce, her durumun aynı karar baskısı altında olduğu ifadesini içerir…"[xcv]

Aynı fikirdeyim.

Yıllarca "gün gelir…" diyen müvekkillerime, o günün bugün, o hesabın bu hesap olduğunu anlatmaya gayret ettim. Hiç ertelemeksizin, her anı karar baskısı altında olan ne ilahiyat ne tarih ne hukuktur: Sadece politika bugün burada eylememizi; kurmamızı ve yıkmamızı, böylece adaletin bundan başka hiçbir yerde ve zamanda olmadığını öğretir. "Payı olmayan" payını almak, kesiri sadeleştirerek eşitlemeyi mümkün kılmak üzere harekete geçtiği an -ki bu her zaman sadece "şimdi" mümkündür- adalet elimizde ışıldamaya başlar.

Ben buna devrimcilik diyorum; elbette başka isimler veren de olacaktır. Adaletten tam olarak bunu anlıyorum.

2013'te sözü bağladığımız yere geldik.

Bir mahkeme karşısına zorla dikilmiş devrimcilerin söylemesi adet olduğu üzere; "Esas biz sizin hakkınızda hüküm kuruyoruz" mu denmeli?

Hayır.

O türden bir hükümle işimiz yok. Kastedilen siyasal değil de -sizin kuracağınız türden- hukuksal bir hükümse başından şaibeli sayılır. Size, savunma avukatının "hüküm okumaya" soyunduğu eğlenceli bir örnek hatırlatayım:

"Transportation for life" was the sentence it gave

"And then to be fined forty pound"[xcvi]

(Önce müebbet sürgün, dönünce kırk sterlin

Ağır para cezası idi uygun görülen…)

Köpan (Snark), savunma avukatı olmasına rağmen karar veriyor ve hükmü okuyor; "…alkışlıyordu jüri oysa yargıç korkuyor/Geçerli olmayacak karar usul yönünden"

Cezanın zaten birkaç yıl önce ölmüş domuza bir etkisi bulunmayacağının zindancı tarafından duyurulmasıyla sahne kapanır. İktidarın "ölmüş eşek" hakkında hükme ihtiyacı yok, talan kokusu ve yönetememe kıpırtısızlığı zaten müteveffanın durumunu gösteriyor, ihtiyaç kuyruğundan tutup sahneni dışına taşımak. Lenin, "Yurttaşların ayaklarıyla oy vermeleri seçimlerde oy vermelerinden daha etkili olabilir" dediği gibi, ihtiyacımız seçim değil devrimdir.

Bu dünyada Adalet yok ve yeni bir dünyaya miras kalacak olanın hukuk olmamasını umuyorum.

"Eski toplumun bilimsel mirasının bir parçası" olarak burjuva normatif hukuk teorisi bir başka dünyanın inşası için işe yarar mı? Sanmıyorum. Bu türden araçsalcı bir pozitivizm bana yabancı.

Gelecekle ilgili kehanette mi bulunuyorum? Hayır.

İnsan ilerlemesinin -Marx'ın tarifiyle "kafataslarından ab-ı hayat içen bu iğrenç pagan putunun- eğer kapitalizm ekolojik açıdan dünyayı yaşanmaz bir hale getirmeden durdurulmasını başarırsak, tarihin sınıfsız topluma uzanacağına inanıyorum.

Size gelecekte bir şeyin "olacağını" veya "olmayacağını" söylerken, tarihin bir amacı olduğuna ya da "dünyanın mahkemesi" olduğuna inandığımı değil; neyi isteğimi, neyi istemediğimi ve bunların gerçekleşmesi ve engellenmesi için neler yapabileceğimi, neyi göze alıp hangi bedelleri üstlendiğimi kişisel olarak söylemiş oluyorum.

“Niteliği itibarıyla sınıf tahakkümünün baskı aygıtı olan veya kapitalist mülkiyet ilişkilerinin çerçevesini oluşturan hukuk tedricen sönümlenecek ve yerini burjuva hak fikriyle bozulmamış idari önlemlere terk edecektir…”

Ben devrimci avukatım. Bu mesleği uzun yıllar heyecan duyarak yaptım; başarılı olduğuma inanıyorum.

Aynı zamanda, Hukuk’un adaletini elde etme gayretinden daha heyecan verici olan tek şey, hukukun kendisinden kurtulma ihtimalimizdir. Onu da başarabileceğimize inanıyorum.

Biz kazanacağız.

---

[i] SAVUNMALAR [24-25-26 Aralık 2013], s.30
[ii] Selçuk Kozağaçlı, “YARGI RE-FORMU”, Makale
[iii] Özkan Agtaş, “CEZA VE ADALET”, Metis Yayınları, İkinci Basım 2017, s.71 vd.
[iv] Agtaş, s.91
[v] Frederico Finchhelstein, “FAŞİST YALANLARIN KISA TARİHİ”, çev. Zeynep Şarlak, İletişim Yayınları, 2. Baskı 2021, s.21
[vi] Cansu Muratoğlu, “GEÇMİŞLE YÜZLEŞME, İMKÂNLAR VE İMKÂNSIZLIKLAR”, Zoe Yayınları, 1. Baskı 2019, s.85
[vii] Hannah Arendt, “SORUMLULUK VE YARGI”, çev. Müge Serin, Sel Yayıncılık, 1. Baskı 2018, s.35
[viii] Murathan Mungan, “OMAYRA”, Metis Yayınları, 8. Basım 206, s.32
[ix] Nicos Kazancakis, “İSPANYA YAŞASIN ÖLÜM”, çev. Ahmet Angın, Can Yayınları, 1. Baskı 2019
[x] André Comte-Sponville, “HAYAT YAŞANMAYA DEĞER”, [François L’Yvonnet ile söyleşi], çev. Ercüment Tezcan, İletişim Yayınları, 1. Baskı 2020, s.340
[xi] Bernard Malamud, “TAMİRCİ”, çev. Başak Yenici, Kafka-Epsilon yay., 4. Baskı, Ocak 2020
[xii] Friedrich Schiller, “WİLHELM TELL”, çev. Barış Gönülşen, İş Bankası Yayınları, 1. Baskı 2020, s.69
[xiii] Howard Zınn, “HAREKET HALİNDE BİR TRENDE TARAFSIZ OLAMAZSIN”, çev. Işılar Kür, Everest Yayınları, 1. Basım 2013, s.47
[xiv] SAVUNMALAR, s.31
[xv] Etel Adnan, “ARAP KIYAMETİ”, [Jalal Toufic’in Önsözü], çev. Serhan Ada, Metis Yayınları, 1. Basım 2012.

[xvi] Shabbir Banoobhai, “Bay Steve Biko Diyorlar Size Ölüsünüz Artık”, [ÇAĞDAŞ GÜNEY AFRİKA ŞİİRİ ANTOLOJİSİ], çev. İlyas Tunç, Klaros Yayınları, 1. Baskı 2021, s.281
[xvii] Benedictus de Spinoza, “ETHİCA” [IV. Bölüm LXVI. Önerme], çev. Çiğdem Dürüşken, Alfa Yayınları, 6. Basım 2018, s.395
[xviii] Spinoza, s.395
[xix] Spinoza, s.395
[xx] Günther Anders, “KAFKADAN YANA KAFKAYA KARŞI”, çev. Herdem Belen, Hüseyin Ertürk, İthaki Yayınları, 1. Baskı 2017, s.54
[xxi] Kemal Varol, “BAKIYE [BÜTÜN ŞİİRLERİ]”, “Bıçağa Adanan Çocuk”, Edebi Şeyler Yayınları, 3. Baskı 2019, s.122
[xxii] Zeynep Direk, “CİNSEL FARKIN İNŞASI”, [Felsefi Bir Problem Olarak Cinsiyet], Metis Yayınları, 1. Baskı Mart 2018, s.164 vd.
[xxiii] “Anlamı ve çevirisi bakımından Aristoteles’in en tartışmalı kavramlarından biridir. Kelimenin standart İngilizce çevirisi “pratical wisdom (pratik akıl), Latince kökenli prudence (basiret, sağgörü, öngörü) kavramlarıyla da karşılanmaktadır. Türkçeye *aklıbaşındalık* olarak da çevrilmiştir. Hakan Çörekçioğlu, “PHRONESİS VE DÜŞÜNÜMSEL YARGI ÜZERİNE BİR KARŞILAŞTIRMA”, FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi), 2015 GÜZ, SAYI 20, (s.1-16), s.2
[xxiv] “Aristoteles erdem (arete) olmaksızın phronesis olamayacağını belirtmiştir. Erdem Phronesis’in kendisine yöneldiği eylemin sonucunu belirler. Bu anlamda phronesis sadece amaca ya da sonuca ilişkin araçlarla değil aynı zamanda amaçların ya da sonuçların kendilerinin belirlenmesiyle de ilgilenmek zorundadır” Sezgin Seyman Çebi, “ARİSTOTELES’TE PHRONESİS KAVRAMI VE MODERN HUKUKTA MUHAKEME”, Hukuk Kuramı, c.2, s.6, Kasım-Aralık 2015, (s.1-19), s.3
[xxv] Sophokles, “ANTİGONE”, çev.Ari Çokona, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 15. Basım 2022, s.3
[xxvi] Sophokles, s.4
[xxvii] Sophokles, s.4
[xxviii] Alain Badiou, Jean Luc Nancy, “ALMAN FELSEFESİ ÜZERİNE DİYALOG”, çev. A. Nüvit Bingöl, Levent Konca, Metis Yayınları, 1. Baskı 2017, s.62
[xxix] Sophokles, s.21
[xxx] Sophokles, 23
[xxxi] Fatmagül Berktay, “POLİTİKANIN ÇAĞRISI”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 4. Baskı 2016, s.101
[xxxii] Sophokles, s.4
[xxxiii] Berktay, s.103
[xxxiv] Berktay, 102
[xxxv] Berktay, s. 103 (Hannah Arendt, “Sivil İtaatsizlik” den aktarmış)
[xxxvi] Berktay, s.94
[xxxvii] Norman Davies, “AVRUPA TARİHİ”, çev. Burcu Çıman, Elif Topçugil, Kudret Emiroğlu, çeviri editörü: Mehmet Ali Kılıçbay, İmge Kitabevi Yayınları, 2. Baskı 2011, s.744
[xxxviii] Sezgin Seyman Çebi, s.7
[xxxix] Serdar Tekin, “ADALET, PRATİK AKIL, EYLEM: ANTİGONE”; “SİYASALIN PEŞİNDE”, Haz. Devrim Sezer, Nazire Kalaycı, Metis Yayınevi, 1. Baskı 2017, s.97
[xl] Tekin, s.97 aktarılan Aristoteles [1140a 31-33, çev. Saffet Babür, Ayraç yayınları, 1997]
[xli] Tekin, s.97

[xlii] Tekin, s.97
[xliii] Berktay, s.94 Hannah Arendt'den aktarmış; [The Human Condition, Doubleday Anchor Books, 1959, s.353, dipnot 18.],
[xliv] Tekin, s.116
[xlv] Mahir Çayan, "BÜTÜN YAZILAR", Boran Yayınevi 2004, s.358
[xlvi] Çayan, s.390
[xlvii] Sophokles, s.9
[xlviii] Sophokles, s.27
[xlix] Sophokles, s.33
[l] Sophokles, s.43
[li] Sophokles, s.52
[lii] Tekin, s.116
[liii] Tekin, s.116
[liv] Jean Baudrillard, "PERFECT CRİME" [s.141'den aktaran] Lars Fr. H. Svendsen, "KÖTÜLÜĞÜN FELSEFESİ", çev. Mehmet Hocaoğlu, Redingot Kitap, 1. Baskı 2018, s.263
[lv] Annemarie Schimmel, "İSLAMIN MİSTİK BOYUTLARI", çev. Ergun Kocabıyık, Alfa Kitap, 1. Basım 2018, s.124-125
[lvi] İstanbul 37. Ağır Ceza Mahkemesi, 2018/84 Esas, SORGU
[lvii] SORGU
[lviii] SAVUNMALAR, s.59
[lix] SORGU
[lx] Meltem Gürle, "ÖLÜLERLE KONUŞMAK" [Shakespeare'den Joyce'a Tutunamayanlar'da Edebi Miras Meselesi], çev. Ümran Küçükislamoğlu, İletişim Yayınları, 1. Baskı 2016, s.89 (Meltem Ahıska'dan mülhem notuyla)
[lxi] "HAİKULAR", çev. Cevat Çapan, Kenan Sarıalioğlu, Sözcükler Yayınevi, 1. Basım 2011, s.69
[lxii] Austin Sarat, Ed., "HUKUK VE TOPLUM EL KİTABI" çeviri editörü: Ertuğrul Uzun, Islık Yayınları, 1. Baskı 2021, s.243
[lxiii] John Berger, "A'DAN X'E", çev. Aslı Biçen, Metis Yayınları, 3. Basım 2017, s.34
[lxiv] Roger Cotterel, "HUKUK BİLİMİN POLİTİKASI" [HUKUK FELSEFESİNE ELEŞTİREL BİR GİRİŞ], çev. Saim Üye, Pinhan Yayınları, 1. Baskı 2018, s.208
[lxv] "2022 yılı günlük gazete haberlerinden
[lxvi] İstanbul 18. Ağır Ceza Mahkemesi, 01.02.2022 tarihli duruşma tutanağı
[lxvii] İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, Sor. No: 2014/41637, Es. No: 2015/39902, İd. No: 2015/3278
[lxviii] Charles Dickens, "DAVİD COPPERFİELD", çev. Meram Arvas, İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Basım 2019, s.1068
[lxix] İstanbul 18. Ağır Ceza Mahkemesi, 01.02.2022 tarihli duruşma tutanağı
[lxx] Ricardo Piglia, "KURMACA VE ELEŞTİRİ", çev. Murat Tanakol, Deli Dolu Yayınları, 1. Baskı 2021, s.137
[lxxi] Finchhelstein, s.39
[lxxii] John Keane, "YENİ DESPOTİZM", çev. İsmail Ferhat Çekem, İletişim Yayınları, 1. Baskı 2021, s.149
[lxxiii] Spinoza, s.319
[lxxiv] Ebru TİMTİK
[lxxv] Harold J. Berman, "BATI HUKUK GELENEĞİNİN GELİŞİMİ", çev. Kıvılcım Turanlı, Pinhan Yayıncılık, 1. Basım 2020, s.135
[lxxvi] Jacques Ranciere, "ANLAŞMAZLIK (SİYASET VE FELSEFE)", çev. Ayşe Deniz Temiz, Monokl Yayınevi, 1.Basım 20121, s.104-105
[lxxvii] Secde Suresi (32/25), Elmalılı Meali

[lxxviii] Secde Suresi (32/22), Elmalılı Meali
[lxxix] SAVUNMALAR; s.84
[lxxx] Miguel de Unamuno, "YAŞAMIN TRAJİK DUYGUSU" çev. Osman Derinsu, İnkılap Kitabevi, 1. Basım 1986, s.305
[lxxxi] Sezai Karakoç
[lxxxii] Herman Melville, "BILLY BUDD", çev. Ahmet Seven, Kırmızı Kedi Yayınları, 1. Baskı 2020
[lxxxiii] Melville, s. 108
[lxxxiv] Melville, s.113
[lxxxv] Hannah Arendt, "DEVRİM ÜZERİNE" (Seçme Eserler 7), İletişim Yayınları, 3. Baskı 20121, s.106
[lxxxvi] Melville, s.115
[lxxxvii] Arendt, s.107
[lxxxviii] Fyodor Mihayiloviç Dostoyevski, "KARAMAZOV KARDEŞLER", çev. Ergin Altay, İletişim Yayınları, 1. Baskı 2015, s.933
[lxxxix] Sadakat Kadri, "DAVA", çev. Gökhan Arıkan, Kolektif Kitap, 1. Baskı 2019, s.78, 157
[xc] Allen W. Wood, "KARL MARX", çev. Dilek Yücel, Barış Aydın, İletişim Yayınları, 1. Baskı 2017
[xci] Karl Jaspers, "SUÇLULUK SORUNU [ALMANYA'NIN SİYASAL SORUMLULUĞU ÜZERİNE]", çev. A. Emre Zeybekoğlu, İthaki Yayınları, 1. Baskı 2015
[xcii] Giorgio Agamben, "NESİR FİKRİ", s.78
[xciii] Reinhart Kosselleck, "KAVRAMLAR TARİHİ" [Politik ve Sosyal Dilin Semantiği ve Pragmatiği Üzerine Araştırmalar], çev. Atilla Dirim, İletişim Yayınları, 3. Baskı 2016, s.216
[xciv] Kosselleck, s.216
[xcv] Kosselleck, s.216
[xcvi] Lewis Carrol, "KÖPAN AVI", çev. Barış Pirhasan, İthaki Yayınları, 1. Baskı 2021, s.86-87